

265.

Na osnovu člana 34 Zakona o manjinskim pravima i slobodama („Službeni list Republike Crne Gore”, br. 031/06 od 12.05.2006, 051/06 od 04.08.2006, 038/07 od 22.06.2007, Službeni list Crne Gore”, br. 002/11 od 12.01.2011, 008/11 od 04.02.2011, 031/17 od 12.05.2017) i Pravilnika o obrascu i načinu vođenja evidencije savjeta („Službeni list Crne Gore“ br. 37/08), u postupku upisa savjeta manjinskog naroda ili druge manjinske nacionalne zajednice u evidenciju savjeta, postupajući po Zahtjevu br. 01-17/2022-1 od 14.02.2022. godine za upis u evidenciju Savjeta Muslimanskog naroda Crne Gore, Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava, donosi:

R J E Š E N J E **O UPISU U EVIDENCIJU SAVJETA**

U evidenciju savjeta pod rednim brojem 22. upisuje se savjet manjinskog naroda pod nazivom Savjet Muslimanskog naroda Crne Gore.

Sjedište Savjeta Muslimanskog naroda Crne Gore je na adresi: Ul. Vasa Raičkovića 19, 81000 Podgorica.

Shodno odredbama člana 33 stav 3 Zakona o manjinskim pravima i slobodama, savjet je izabran na period od četiri godine.

Ovlašćeno lice za zastupanje i predstavljanje Savjeta Muslimanskog naroda Crne Gore, je gospodin Sabrija Vulić.

Rješenje će se objaviti u „Službenom listu Crne Gore”.

O b r a z l o ž e n j e

Članom 34 stav 1 Zakona o manjinskim pravima i slobodama propisano je da evidenciju savjeta vodi Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava.

Na osnovu člana 34 stav 3 Zakona o manjinskim pravima i slobodama, Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava donijelo je Pravilnik o obrascu i načinu vođenja evidencije savjeta.

Članom 3 stav 1 Pravilnika o obrazcu i načinu vođenja evidencije savjeta, propisano je da se upis u evidenciju vrši po prijavi ovlašćenog lica.

Zahtjevom za upis u evidenciju savjeta, br. 01-17/2022-1 od 14.02.2022. godine, Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava obratio se Savjet Muslimanskog naroda Crne Gore.

Uz prijavu za upis, shodno članu 3 stav 2 Pravilnika, dostavljena je sledeća dokumentacija:

- Zapisnik sa elektorske skupštine održane 05.02.2022. godine;
- Zapisnik sa konstitutivne sjednice održane 12.02.2022. godine;
- Odluku o izboru predsjednika i lica ovlašćenog za predstavljanje i zastupanje Savjeta Muslimanskog naroda Crne Gore;

Uvidom u priloženu dokumentaciju, Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava konstatuje da su se stekli propisani uslovi za upis Savjeta Muslimanskog naroda Crne Gore u evidenciju savjeta.

Imajući u vidu navedeno, odlučeno je kao u dispozitivu.

Uputstvo o pravnoj zaštiti: Protiv ovog rješenja može podnijeti tužba Upravnom sudu Crne Gore u roku od 20 dana od dana prijema istog.

Br. 01-081/22-1762

Podgorica, 24.02.2022. godine

Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava

Državni Sekretar,

mr **Bojan Božović**, s.r.

266.

Na osnovu Amandmana XI na Ustav Crne Gore („Sl. list CG”, broj 38/13), člana 103 stav 1 tačka 3 i člana 105 Zakona o Državnom tužilaštvu („Sl.list CG”, br. 11/15, 42/15, 80/17, 10/18, 76/20 i 59/21), Tužilački savjet je u nastavku II sjednice održane 17. februara 2022. godine, donio

ODLUKU

Utvrđuje se da je Božidarki Gačević, državnoj tužiteljki u Osnovnom državnom tužilaštvu u Pljevljima, prestala funkcija državne tužiteljke, dana 17. februara 2022.godine, zbog ispunjenja uslova za ostvarivanje prava na starosnu penziju.

TS broj 63/2022

Podgorica, 17. februar 2022. godine

Predsjednica Tužilačkog savjeta,
Maja Jovanović, s.r.

267.

Na osnovu Amandmana XI na Ustav Crne Gore („Sl. list CG”, broj 38/13), člana 103 stav 1 tačka 3 i člana 105 Zakona o Državnom tužilaštvu („Sl.list CG”, br. 11/15, 42/15, 80/17, 10/18, 76/20 i 59/21), Tužilački savjet je u nastavku II sjednice održane 17. februara 2022. godine, donio

ODLUKU

Utvrđuje se da je Milici Rmandić, državnoj tužiteljki u Višem državnom tužilaštvu u Bijelom Polju, prestala funkcija državne tužiteljke, dana 17. februara 2022.godine, zbog ispunjenja uslova za ostvarivanje prava na starosnu penziju.

TS broj 61/2022

Podgorica, 17. februar 2022. godine

Predsjednica Tužilačkog savjeta,
Maja Jovanović, s.r.

268.

Na osnovu Amandmana XI na Ustav Crne Gore („Sl. list CG”, broj 38/13), člana 103 stav 1 tačka 3 i člana 105 Zakona o Državnom tužilaštvu („Sl.list CG”, br. 11/15, 42/15, 80/17, 10/18, 76/20 i 59/21), Tužilački savjet je u nastavku II sjednice održane 17. februara 2022. godine, donio

ODLUKU

Utvrđuje se da je Oliveri Ražnatović, državnoj tužiteljki u Višem državnom tužilaštvu u Podgorici, prestala funkcija državne tužiteljke, dana 17. februara 2022.godine, zbog ispunjenja uslova za ostvarivanje prava na starosnu penziju.

TS broj 60/2022

Podgorica, 17. februar 2022.godine

Predsjednica Tužilačkog savjeta,
Maja Jovanović, s.r.

269.

Na osnovu Amandmana XI na Ustav Crne Gore („Sl. list CG”, broj 38/13), člana 103 stav 1 tačka 3 i člana 105 Zakona o Državnom tužilaštvu („Sl.list CG”, br. 11/15, 42/15, 80/17, 10/18, 76/20 i 59/21), Tužilački savjet je u nastavku II sjednice održane 17. februara 2022. godine, donio

ODLUKU

Utvrđuje se da je Vesni Jovićević, državnoj tužiteljki u Višem državnom tužilaštvu u Podgorici, prestala funkcija državne tužiteljke, dana 17. februara 2022.godine, zbog ispunjenja uslova za ostvarivanje prava na starosnu penziju.

TS broj 58/2022

Podgorica, 17. februar 2022. godine

Predsjednica Tužilačkog savjeta,
Maja Jovanović, s.r.

270.

Na osnovu Amandmana XI na Ustav Crne Gore („Sl. list CG”, broj 38/13), člana 103 stav 1 tačka 3 i člana 105 Zakona o Državnom tužilaštvu („Sl.list CG”, br. 11/15, 42/15, 80/17, 10/18, 76/20 i 59/21), Tužilački savjet je u nastavku II sjednice održane 17. februara 2022. godine, donio

ODLUKU

Utvrđuje se da je Ferihi Muratović, državnoj tužiteljki u Osnovnom državnom tužilaštvu u Ulcinju, prestala funkcija državne tužiteljke, dana 17. februara 2022.godine, zbog ispunjenja uslova za ostvarivanje prava na starosnu penziju.

TS broj 65/2022

Podgorica, 17. februar 2022. godine

Predsjednica Tužilačkog savjeta,
Maja Jovanović, s.r.

271.

Na osnovu Amandmana XI na Ustav Crne Gore („Sl. list CG”, broj 38/13), člana 103 stav 1 tačka 3, člana 104 stav 1 tačka 2 i člana 105 stav 3 Zakona o Državnom tužilaštvu („Sl. list CG”, br. 11/15, 42/15, 80/17, 10/18, 76/20 i 59/21), Tužilački savjet je u nastavku II sjednice održane 17. februara 2022. godine, donio

ODLUKU

Utvrđuje se da je Milivoju Katniću, glavnom specijalnom tužiocu u Specijalnom državnom tužilaštvu, prestala funkcija glavnog specijalnog tužioca i specijalnog tužioca, dana 17. februara 2022. godine, zbog ispunjenja uslova za ostvarivanje prava na starosnu penziju.

TS broj 53/2022

Podgorica, 17. februar 2022. godine

Predsjednica Tužilačkog savjeta,
Maja Jovanović, s.r.

272.

Na osnovu Amandmana XI na Ustav Crne Gore („Sl. list CG”, broj 38/13), člana 103 stav 1 tačka 3 i člana 105 Zakona o Državnom tužilaštvu („Sl.list CG”, br. 11/15, 42/15, 80/17, 10/18, 76/20 i 59/21), Tužilački savjet je u nastavku II sjednice održane 17. februara 2022. godine, donio

ODLUKU

Utvrđuje se da je Radmili Ćuković, državnoj tužiteljki u Vrhovnom državnom tužilaštvu, prestala funkcija državne tužiteljke, dana 17. februara 2022.godine, zbog ispunjenja uslova za ostvarivanje prava na starosnu penziju.

TS broj 57/2022

Podgorica, 17. februar 2022.godine

Predsjednica Tužilačkog savjeta,
Maja Jovanović, s.r.

273.

Na osnovu Amandmana XI na Ustav Crne Gore („Sl. list CG”, broj 38/13), člana 103 stav 1 tačka 3 i člana 105 Zakona o Državnom tužilaštvu („Sl.list CG”, br. 11/15, 42/15, 80/17, 10/18, 76/20 i 59/21), Tužilački savjet je u nastavku II sjednice održane 17. februara 2022. godine, donio

ODLUKU

Utvrđuje se da je Hajranu Kalaču, državnom tužiocu u Osnovnom državnom tužilaštvu u Rožajama, prestala funkcija državnog tužioca, dana 17. februara 2022.godine, zbog ispunjenja uslova za ostvarivanje prava na starosnu penziju.

TS broj 64/2022

Podgorica, 17. februar 2022. godine

Predsjednica Tužilačkog savjeta,
Maja Jovanović, s.r.

274.

Na osnovu Amandmana XI na Ustav Crne Gore („Sl. list CG”, broj 38/13), člana 103 stav 1 tačka 3 i člana 105 Zakona o Državnom tužilaštvu („Sl.list CG”, br. 11/15, 42/15, 80/17, 10/18, 76/20 i 59/21), Tužilački savjet je u nastavku II sjednice održane 17. februara 2022. godine, donio

ODLUKU

Utvrđuje se da je Milivoju Tomčiću, državnom tužiocu u Osnovnom državnom tužilaštvu u Pljevljima, prestala funkcija državnog tužioca, dana 17. februara 2022.godine, zbog ispunjenja uslova za ostvarivanje prava na starosnu penziju.

TS broj 62/2022

Podgorica, 17. februar 2022. godine

Predsjednica Tužilačkog savjeta,
Maja Jovanović, s.r.

275.

Na osnovu Amandmana XI na Ustav Crne Gore („Sl. list CG”, broj 38/13), člana 103 stav 1 tačka 3 i člana 105 Zakona o Državnom tužilaštvu („Sl.list CG”, br. 11/15, 42/15, 80/17, 10/18, 76/20 i 59/21), Tužilački savjet je u nastavku II sjednice održane 17. februara 2022. godine, donio

ODLUKU

Utvrđuje se da je Suzani Milić, državnoj tužiteljki u Višem državnom tužilaštvu u Podgorici, prestala funkcija državne tužiteljke, dana 17. februara 2022.godine, zbog ispunjenja uslova za ostvarivanje prava na starosnu penziju.

TS broj 59/2022

Podgorica, 17. februar 2022. godine

Predsjednica Tužilačkog savjeta,
Maja Jovanović, s.r.

276.

Na osnovu člana 105 stav 3 Zakona o Državnom tužilaštvu („Sl.list CG”, br. 11/15, 42/15, 80/17, 10/18, 76/20 i 59/21), Tužilački savjet je u nastavku II sjednice održane 17. februara 2022. godine, donio

ODLUKU

Utvrđuje se da je Snježani Zejnilagić, državnoj tužiteljki u Osnovnom državnom tužilaštvu u Herceg Novom, prestala funkcija državne tužiteljke, dana 17. februara 2022.godine, ostavkom.

TS broj 432/2021

Podgorica, 17. februar 2022. godine

Predsjednica Tužilačkog savjeta,
Maja Jovanović, s.r.

277.

Na osnovu člana 105 stav 3 Zakona o Državnom tužilaštvu („Sl.list CG”, br. 11/15, 42/15, 80/17, 10/18, 76/20 i 59/21), Tužilački savjet je u nastavku II sjednice održane 17. februara 2022. godine, donio

ODLUKU

Utvrđuje se da je Luki Martinoviću, državnom tužiocu u Osnovnom državnom tužilaštvu u Cetinju, prestala funkcija državnog tužioca, dana 17. februara 2022.godine, ostavkom.

TS broj 433/2021

Podgorica, 17. februar 2022. godine

Predsjednica Tužilačkog savjeta,
Maja Jovanović, s.r.

278.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PETO ODJELJENJE

PREDMET ŠPADIJER protiv CRNE GORE
(Predstavka br. 31549/18)

PRESUDA

Čl. 8 • Pozitivne obaveze • Propust državnih organa da zaštite podnositeljku predstavke od mobinga od strane kolega • Član 8 primjenjiv • Manjkava primjena građanskih i krivičnih zakona • Neuzimanje u obzir sveukupnog konteksta, uključujući potencijalno zviždanje

STRAZBUR
9. novembar 2021. godine

Ova presuda će postati pravosnažna pod okolnostima utvrđenim članom 44 stav 2 Konvencije. Može biti predmet redakcijske izmjene.

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

U predmetu Špadijer protiv Crne Gore,

Evropski sud za ljudska prava (Peto odjeljenje), na zasjedanju Vijeća u sastavu:

Síofra O'Leary, *predsjednik*,

Mārtiņš Mits,

Ganna Yudkivska,

Stéphanie Mourou-Vikström,

Ivana Jelić,

Arnfinn Bårdsen,

Mattias Guyomar, *sudije*,

i Victor Soloveytchik, *registrar Odjeljenja*,

Razmatrajući:

predstavku (br. 31549/18) protiv Crne Gore koju je podnijela Sudu, na osnovu člana 34 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: „Konvencija”), crnogorska državljanka, g-đa Daliborka Špadijer (u daljem tekstu „podnositeljka predstavke“), 27. juna 2018. godine;

odluku da se Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: „Vlada”) obavijesti o pritužbama u vezi sa navodnom povredom psihičkog integriteta podnositeljke predstavke, propust relevantnih organa da je zaštite od povrede i nedostatak djelotvornog pravnog lijeka u tom smislu, i da proglasi ostatak predstavke neprihvatljivim;

izjašnjenja stranaka;

Nakon vijećanja na sjednici zatvorenoj za javnost, održanoj 5. oktobra 2021. godine,

Donosi sljedeću presudu, koja je usvojena tog dana:

UVOD

1. Konkretna predmet se prevashodno odnosi na zlostavljanje na radu (u daljem tekstu: „mobing“) koje je uticalo na psihički integritet podnositeljke predstavke i propust relevantnih domaćih organa da je zaštite, pritužba potpada pod član 8 Konvencije. Podnositeljka predstavke je takođe iznijela pritužbe na osnovu člana 13 Konvencije da nije imala djelotvoran pravni lijek.

ČINJENICE

2. Podnositeljka predstavke je rođena 1978. godine i živi u Podgorici. Zastupao je g-din D. Lalićević, advokat iz Podgorice.

3. Vladu je zastupala njihova zastupnica, g-đa V. Pavličić.

4. Činjenice predmeta, kako su ih podnijele stranke, mogu biti sumirane kako slijedi.

5. Podnositeljka predstavke je radila u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija (u daljem tekstu: „ZIKS“) u Podgorici od septembra 1998. godine. U relevantnom periodu se nalazila na poziciji šefa smjene Kazneno popravnog doma za žene.

I. INCIDENTI I DOGAĐAJI KOJI SU USLIJEDILI

6. U januaru 2013. godine podnositeljka predstavke je prijavila pet kolega zbog nedoličnog ponašanja na poslu tokom novogodišnje večeri. Kako je ustanovljeno kasnije tokom disciplinskog postupka, neki čuvari su ušli u ženski zatvor i jedan od njih je imao „fizički kontakt“ sa dvije zatvorenice, što su neki ženski čuvari tolerisali (vidjeti stav 13 dolje).

7. Dana 12. januara 2013. godine podnositeljka predstavke je obavila telefonski razgovor sa kolegom, N.R. On joj je rekao da nije trebala prijavljivati prijavljivati druge kolege osim u slučaju da su nekog ubili, i da će ona biti kriva ako budu opušteni. Takođe je rekao da je veliki broj kolega protiv nje, da od tog trenutka treba da bude spremna na sve i da treba da pazi šta radi.

8. U noći 13. januara 2013. godine prednja šoferšajbna na automobilu podnositeljke predstavke je slomljena ispred zgrade u kojoj je živjela. Dana 14. januara 2013. godine obavljen je uviđaj i o događaju je obaviješten Državni tužilac.

9. Dana 17. januara 2013. godine podnositeljka predstavke je podnijela krivičnu prijavu u policijskoj stanici u vezi razgovora sa N.R. i incidenta sa automobilom. Takođe je priložila video snimak zabilježen kamerom sa obližnje zgrade, na kojem se mogao vidjeti počinitelj kako lomi šoferšajbnu i postavlja nešto ispod njenog automobila. Istog dana policija je obavila razgovor sa N.R. i o tome obavijestila zamjenika Državnog tužioca. Na osnovu zvaničnih službenih zabilješki policije, tužilac je smatrao da nije bilo elemenata krivičnog djela za koje se preduzima gonjenje, kao ni prekršaja, u situaciji koja uključuje N.R.

10. Dana 18. februara i 3. oktobra 2013. godine, podnositeljka predstavke je tražila od Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije da postupe po njenoj prijavi.

11. U periodu između 26. i 28. februara 2013. godine ona je navodno prijavila neke nepravilnosti na poslu, ali nije dobila nikakav odgovor. U spisima predmeta nema više detalja o tome.

12. Dana 8. marta 2013. godine zatvorski vozač, M.Ž., koji je vozio neke kolegice kući, odbio je da vozi podnositeljku predstavke, već je ostavio u drugom dijelu grada. Kada mu je objasnila da ona tu ne živi, on joj je odgovorio: „Šta očekuješ, poznata si po oštrom jeziku i ponašanju“. Nakon kratke rasprave je odveo kući.

13. Dana 20. marta 2013. godine kolege koje su prijavljene zbog incidenta u novogodišnjoj noći, oglasili su krivim u disciplinskom postupku. Utvrđeno je da je jedan čuvar dozvolio dvojici drugih da uđu u kazneno popravni dom za žene u novogodišnjoj noći, i da je jedan od njih, A.V. razgovarao sa dvije zatvorenice i imao „fizički kontakt“ sa njima. Dvije čuvarke su ovo dozvolile. Jedna od njih dvije je takođe viđena da je razgovarala i plesala sa nekim zatvorenicama. Kolege podnositeljke predstavke su kažnjene novčanom kaznom u visini od 20% i 30% njihove mjesečne zarade u trajanju od dva do tri mjeseca. Tokom postupka, A.V. je privremeno suspendovan sa posla i primao je 60% plate.

14. Dana 24. juna 2013. godine, podnositeljka predstavke je navodno prošla pored A.V. koji joj je rekao: „*Evo je smrdulja smrdljiva, da barem smrša 50 kilograma ličila bi na nešto*“ i pljunuo pored nje. Podnositeljka predstavke je prijavila incident Ra.S., načelniku zatvorske jedinice. Nakon što ga je ispitivao narednog dana, Ra.S. je rekao podnositeljki predstavke da je A.V. poricao njene navode, ali da će ih oboje pozvati upravnik ZIKS-a.

15. Kako je upravnik nije pozvao, podnositeljka predstavke se obratila pomoćniku upravnika, S.R. On je rekao da bi on razgovarao sa A.V. ali da će ona od septembra biti premještena u istražni zatvor. Kada je podnositeljka predstavke upitala da li je uradila nešto pogrešno ili da li je kažnjena zbog nečega, odgovorio joj je „*da je to njegova volja*“ i čak i da ga pozove ministar pravde, podnositeljka predstavke više ne bi bila šef smjene Kazneno popravni dom za žene.

16. Dva ili tri dana kasnije upravnik ZIKS-a M.R. suočio je podnositeljku predstavke sa A.V. koji je poricao njene navode. Podnositeljka predstavke je predložila da pregledaju video snimak sa mjesta gdje se taj susret dogodio, ali je M.R. odgovorio da kamere nijesu bile u funkciji. Podnositeljka predstavke se raspitala kod nadležnog službenika i rečeno joj je da su kamere zapravo funkcionisale.

17. Podnositeljka predstavke je izjavila da je u periodu od januara i avgusta 2013. godine: (a) upravnik kazneno-popravne ustanove zabranio njoj da organizuje dežurstva; (b) neki od kolega su nastavili da je ignorišu i nijesu obavljali posebne zadatke koje im je odredila, a nijesu snosili bilo kakve posljedice; (c) nikad nije postupano po njenom izvještaju o nedozvoljenim radnjama jedne zatvorenice; ista zatvorenica je rekla da ne brine zbog izvještaja jer joj je rečeno da podnositeljka predstavke uskoro „*leti sa posla*“ (d) naredeno joj je da dva puta dnevno kuva kafu jednoj zatvorenici, i na to se požalila pomoćniku upravnika. Izjavila je da je, neodređenog datuma, upravnik ZIKS-a pitao odakle joj pravo da se pomoćniku upravnika žali zbog toga.

18. Dana 16. avgusta 2013. godine podnositeljka predstavke je tražila od poslodavca da pokrene postupak za zaštitu od mobinga. i opisala sve gore navedene incidente. Žalila se zbog kontinuiranih uvreda i poniženja na poslu koji su prouzrokovali njene zdravstvene probleme.

19. Dana 26. avgusta 2013. godine podnositeljka predstavke je otišla na odmor, a 10. septembra 2013. godine je otišla na bolovanje.

20. U periodu od 12. septembra do 30. oktobra pitala je Upravu za inspekcijske poslove, upravu zatvora i medijatora (službenika zaduženog za postupke za zaštitu od mobinga kod poslodavca; vidjeti stav 48 dolje) da odluče o njenom zahtjevu.

21. Dana 6. novembra 2013. godine medijator je odbacio njen zahtjev kao neosnovan. Smatrao je, u suštini, da čak i pod pretpostavkom da su njeni navodi tačni, ponašanje na koje se žalila nije bilo kontinuirano. Incident sa N.R. i šteta koja je napravljena na njenom automobilu se desila van radnog mjesta, te stoga nije u opsegu odgovornosti ZIKS-a, a njen premještaj na drugo radno mjesto je posljedica toga što nije na odgovarajući način obavljala svoj posao.

22. Dana 20. novembra 2013. godine podnositeljka predstavke je pokrenula građanski postupak protiv poslodavca. Opisala je gore navedene događaje i tvrdila da su kao posljedica toga povrijeđeni njen lični i profesionalni integritet. Takođe je tvrdila da nije donijeta odluka o njenom postavljenju od novembra 2013. godine, te da je njena plata obračunavana po nižem koeficijentu.

23. Tokom postupka vještak je utvrdio da je podnositeljka predstavke imala psihičke probleme zbog konflikta na radnom mjestu što je njenu životnu aktivnost trajno umanjilo za 20% zbog post-traumatskog poremećaja i poremećaja prilagođavanja sa epizodama reaktivne psihoze.

24. Dana 10. februara 2015. godine, oko 21:15 časova, samo nedjelju dana prije nego što je domaći sud trebao da odluči u građanskom postupku koji je bio u toku (vidjeti stav 28 dolje) podnositeljka predstavke je napadnuta na parkingu gdje je čekala ćerku nakon časova. Napadač joj je prišao sa leđa i zadao joj nekoliko udaraca u zadnjem dijelu vrata i donjem dijelu leđa, kao i oko lijevog lakta i butine. Na odlasku napadač joj je rekao: „Pazi šta radiš“.

25. Iste večeri podnositeljku predstavke je pregledao ljekar u Urgentnom centru, koji je zabilježio hematom prečnika oko 3 cm u zadnjem dijelu vrata, bol u lijevom ramenu i značajno smanjenu pokretljivost lijeve ruke. Ljekar je takođe obavijestio dežurnog policajca u Urgentnom centru da je podnositeljka predstavke napadnuta. Policijski službenik je razgovarao sa podnositeljkom predstavke i posavjetovao je da narednog jutra podnese prijavu.

26. Sledećeg jutra, 11. februara 2015. godine podnositeljka predstavke je podnijela prijavu policiji i priložila ljekarski izvještaj. Izjavila je da je napadač bio „prilično nizak“ i opisala njegovu odjeću.

27. Iz zvanične službene zabilješke od 16. februara 2015. godine slijedi da je Državni tužilac obaviješten o navedenom i da je naložio policiji da preduzme radnje u cilju identifikovanja napadača. Policijski službenik je obavio uviđaj na licu mjesta i razgovarao sa ljudima koji žive u zgradi ispred koje se incident dogodio, ali nijedna mjera nije omogućila da se identifikuje napadač. Takođe, nije postojao ni video nadzor na mjestu događaja. Državni tužilac je naložio policiji da nastavi da radi na identifikovanju počinioca.

28. Dana 19. februara 2015. godine Osnovni sud u Podgorici je odlučio protiv podnositeljke predstavke u građanskom postupku (vidjeti stav 22 gore). Sud je smatrao da su njeni navodi tačni i primijetio da tužena strana nije ponudila nijedan dokaz u svoju korist. Utvrdio je, na osnovu mišljenja vještaka, da su psihički problemi podnositeljke predstavke povezani sa konfliktima na poslu. Ipak, smatrao je, u suštini, da događaji na koje se žalila nijesu predstavljali mobing jer nijesu imali potrebnu učestalost. Konkretno, mobing je oblik sistematskog psihološkog zlostavljanja, a ne sporadičnog i individualnog i kao takvo podrazumijeva ponavljanje radnji tokom određenog vremenskog perioda. Po mišljenju većine stručnjaka iz ove oblasti, to znači najmanje jednom nedjeljno tokom perioda od najmanje šest mjeseci. Ovakav stav je takođe prihvaćen u domaćoj sudskoj praksi, konkretno u presudama P.br.2226/11 i 768/11 (vidjeti stavove 60-61 dolje).

29. Sud je ispitao, konkretno, incidente od 13. januara, 8. marta i 24. juna 2013. godine. Razgovor sa N.R. nije predstavljao psihološko zlostavljanje, pa čak i pod pretpostavkom da se razgovor sa M.Ž. može smatrati takvim, dogodio se 8. marta 2013. godine a podnositeljka predstavke je otišla na odmor 26. avgusta 2013. godine; stoga nije trajalo šest mjeseci, niti se ponavljalo jednom nedjeljno. Događaji koji su uključivali pomoćnika upravnika i M.R. takođe nijesu predstavljali mobing, naročito imajući u vidu da, u skladu sa sistematizacijom radnih mjesta, podnositeljka predstavke u svakom slučaju nije ispunjavala uslove za radno mjesto koje je pokrivala u tom periodu. Sud je smatrao da ovi incidenti, posmatrani skupa, nijesu predstavljali mobing, te da nije bilo ponašanja koje bi za cilj imalo povredu dostojanstva i integriteta podnositeljke predstavke, izazivanje straha ili stvaranje neprijateljskog, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja, pogoršanje njenih uslova rada ili dovođenje do toga da se podnositeljka predstavke izoluje i navede da na sopstvenu inicijativu otkáže ugovor o radu.

30. Sud je takođe utvrdio da činjenica da nije donijeta odluka o raspoređivanju na radno mjesto podnositeljke predstavke nakon novembra 2013. godine, kao i činjenica da je njena plata obračunata na osnovu drugačijeg koeficijenta, takođe nijesu predstavljale mobing. Ukoliko je smatrala da je primila manju platu nego onu na koju je imala pravo, mogla je da podnese tužbu za naknadu štete u tom smislu, i dobila bi informaciju o novoj odluci o postavljenju nakon povratka sa bolovanja.

31. Sud nije ispitivao sljedeće podneske: da jedan od podređenih podnositeljke predstavke nije obavio dodijeljene zadatke; da je upravnik zatvora zabranio podnositeljki predstavke da organizuje dežurstva što je ranije radila; da je podnositeljki predstavke bilo naređeno da kuva kafu za jednu zatvorenicu dva puta dnevno; da se nikada nije razmatrao izvještaj u vezi sa pretresom sobe jedne zatvorenice, kao i da je ta zatvorenica rekla da ne brine zbog izvještaja jer će podnositeljka predstavke uskoro biti otpuštena.

32. Podnositeljka predstavke je uložila žalbu. Ona je tvrdila da je sud imao sve prave dokaze pred sobom, ali da je njegova ocjena dokaza bila netačna, kao i tumačenje relevantnog zakonodavstva. Takođe je navela da je bila napadnuta 10. februara 2015. godine (vidjeti stav 24 gore).

33. Dana 13. novembra 2015. godine i 15. juna 2016. godine Viši sud i Vrhovni sud su potvrdili presudu Osnovnog suda. Viši sud je potvrdio da je neophodno, da bi određene radnje predstavljale mobing, da se te radnje ponavljaju duži vremenski period i u kontinuitetu. U slučaju podnositeljke predstavke to su bila tri incidenta u periodu od oko šest mjeseci, što se ne može smatrati da predstavlja mobing. Sud je takođe utvrdio da činjenica da nije bilo nove odluke o postavljenju i da se podnositeljki predstavke plata obračunavala po nižem obračunskom koeficijentu, takođe nije predstavljala mobing. Nalaz vještaka da je podnositeljka predstavke patila od stresa je odražavala njen subjektivni doživljaj predmetnih događaja. Sud je dalje utvrdio da je napad na podnositeljku predstavke bio irelevantan, s obzirom na to da nije dokazala da je napad imao veze sa postupcima tužene strane. Vrhovni sud je utvrdio, *inter alia*, da „mobing, kao oblik diskriminacije [može da] predstavlja diskriminaciju samo ako je postupanje [bilo] zasnovano na ličnim karakteristikama zaposlenog ili grupe zaposlenih“.

34. Dana 2. avgusta 2016. godine podnositeljka predstavke je podnijela ustavnu žalbu. Žalila se zbog povrede dostojanstva, časti i ugleda i ličnog i profesionalnog integriteta. Takođe se žalila na nedostatak djelotvornog pravnog lijeka. Pozvala se na sve gore navedene incidente i tvrdila da su dva incidenta u vezi kojih je podnijela krivičnu prijavu, bili povezani. Pozvala se, *inter alia*, na članove 20 i 28 Ustava, član 3 Konvencije i član 1 Protokola br. 12 uz Konvenciju.

35. Dana 15. novembra 2017. godine, Ustavni sud je odbio ustavnu žalbu podnositeljke predstavke. Sud je žalbu ispitao na osnovu članova 28 i 32 Ustava, članova 6 i 14 Konvencije i člana 1 Protokola br. 12. Utvrdio je, u suštini, da nije bilo osnova da utvrdi da je podnositeljka predstavke trpjela mobing na radnom mjestu, i da je presuda Vrhovnog suda bila u skladu sa važećim propisima, dajući dovoljno, relevantno i ustavno prihvatljivo obrazloženje. Ustavni sud nije razmatrao krivične prijave koje je podnijela podnositeljka predstavke i navodni propust domaćih organa da postupe po njima. Ova odluka je uručena podnositeljki predstavke 5. januara 2018. godine.

II. ZAPOSLENJE PODNOSITELJKE PREDSTAVKE

36. Podnositeljka predstavke je radila u ZIKS-u od septembra 1998. godine do maja 2016. godine.

37. U periodu od 1. februara 2005. godine do 1. juna 2012. godine bila je državni službenik u kazнено popravnom domu za žene.

38. U periodu 1. juna 2012. godine do 1. decembra 2013. godine bila je privremeno zaposlena kao savjetnik i pokrivala radno mjesto šefa smjene. Zaposlenje se produžavalo na mjesečnom nivou, odgovarajućim rješenjima u kojima se navodilo da se angažovanje produžava kako bi se obezbijedilo nesmetano i uspješno funkcionisanje bezbjednosna jedinica.

39. U periodu 10. septembra 2013. godine do maja 2016. godine podnositeljka predstavke se nalazila na bolovanju.

40. Do 1. decembra 2013. godine njena plata se obračunavala po osnovu koeficijenta 5,01, a nakon toga po osnovu koeficijenta 3,77.

41. U maju 2016. godine podnositeljka predstavke se penzionisala zbog potpunog gubitka radne sposobnosti prouzrokovane bolešću. Prvostepena invalidska komisija Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja je navela u svom nalazu da su se psihološki problemi podnositeljke predstavke prvi put pojavili tokom 2013. godine nakon stresne situacije na poslu, nakon koje je bila na stalnom ambulantom psihijatrijskom liječenju. Vlada je tvrdila da su ovo podaci koje je Komisija pribavila od podnositeljke predstavke, a ne nalazi same Komisije.

III. DRUGE RELEVANTNE ČINJENICE

42. Dana 2. septembra 2014. godine Kancelarija Ombudsmana, postupajući po žalbi podnositeljke predstavke, obavijestila je da ne smatra da su njena prava povrijeđena.

43. Dana 18. februara 2020. godine, Savjet za građansku kontrolu rada policije, postupajući po zahtjevu podnositeljke predstavke, utvrdio je da zakonodavstvo ne predviđa vremenski okvir u okviru kojeg napad treba da bude prijavljen, ali da se podrazumijeva da treba da se prijavi što je prije moguće. Utvrdio je da je, u ovom konkretnom predmetu, podnositeljka predstavke prijavila napad u najkraćem mogućem roku, nakon savjeta dežurnog policijskog službenika u bolnici (vidjeti stavove 24-26 gore).

RELEVANTNI PRAVNI OKVIR I PRAKSA

I. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO

A. Ustav Crne Gore iz 2007. godine, (objavljen u „Sl. listu CG“, br. 01/07 i 038/13)

44. Članom 28 jemči se dostojanstvo i sigurnost čovjeka, nepovrjedivost njegovog ili njenog fizičkog i psihičkog integriteta, i njegova ili njena privatnost i lična prava. Takođe se zabranjuje mučenje i nečovječno ili ponižavajuće ponašanje.

45. Članovima 20 i 32 predviđeno je pravo na pravni lijek i pravo na pravično suđenje.

B. Zakon o radu (objavljen u „Sl. listu CG“, br. 049/08, 026/09, 088/09, 026/10, 059/11, 066/12, 031/14, 053/14 i 004/18)

46. Članom 8a Zakona o radu zabranjen je svaki oblik zlostavljanja na radnom mjestu (mobing), odnosno, svako ponašanje prema zaposlenom ili grupi zaposlenih kod poslodavca koje se ponavlja, a ima za cilj ili predstavlja povredu dostojanstva, ugleda, ličnog i profesionalnog integriteta, položaja zaposlenog koje izaziva strah ili stvara neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje, pogoršava uslove rada ili dovodi do toga da se zaposleni izoluje ili navede da na sopstvenu inicijativu otkáže ugovor o radu. Istim članom je predviđeno da se druga pitanja od značaja za sprječavanje i zaštitu od mobinga bliže uređuju posebnim zakonom.

C. Zakon o zabrani zlostavljanja na radu (objavljen u „Sl. listu CG“, br. 030/12 i 054/16)

47. Član 2 definiše mobing kao svako aktivno ili pasivno ponašanje na radu ili u vezi sa radom prema zaposlenom ili grupi zaposlenih, koje se ponavlja, a koje ima za cilj ili predstavlja povredu dostojanstva, ugleda, ličnog i profesionalnog integriteta zaposlenog i koje izaziva strah ili stvara neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje, pogoršava uslove rada ili dovodi do toga da se zaposleni izoluje ili navede da na sopstvenu inicijativu otkáže ugovor o radu ili drugi ugovor. Mobing je i podsticanje ili navođenje drugih na takvo ponašanje. Izvršiocem mobinga smatra se poslodavac sa svojstvom fizičkog lica, odgovorno lice kod poslodavca sa svojstvom pravnog lica, zaposleni ili grupa zaposlenih kod poslodavca ili treće lice sa kojim zaposleni ili poslodavac dolazi u kontakt prilikom obavljanja poslova na radnom mjestu.

48. Članom 9 predviđeno je, *inter alia*, da je poslodavac kod kojeg je u radnom odnosu 30 ili više zaposlenih, dužan da odredi jedno ili više lica koje će posredovati među stranama u slučajevima mobinga („posrednik“).

49. Članom 12 je predviđeno da zaposleni ima pravo na zaštitu od ponašanja koje predstavlja mobing.

50. Članovima 15-24 opisan je postupak zaštite od mobinga. Konkretno, zaposleni koji se smatra žrtvom mobinga mora podnijeti pisani zahtjev posredniku da pokrene postupak za zaštitu od mobinga. Postupak posredovanja se smatra hitnim i posrednik je dužan da ga pokrene u roku od tri dana od dana prijema pisanog zahtjeva. Postupak posredovanja mora biti okončan u roku od osam dana od dana njegovog pokretanja (a) zaključivanjem pisanog sporazuma između strana u sporu; (b) rješenjem posrednika o neuspjelom posredovanju; ili (c) izjavom strana u sporu o odustajanju od daljeg postupka. Rok za okončanje postupka posredovanja se može, u izuzetnim slučajevima, produžiti do najviše 30 dana. Ukoliko strane u sporu ne postignu sporazum posrednik je dužan da podnosiocu zahtjeva za pokretanje postupka za zaštitu od mobinga i poslodavcu dostavi obavještenje da postupak posredovanja nije uspio, u roku od tri dana od dana isteka gore navedenog roka.

51. Članom 25 je predviđeno da zaposleni koji nije zadovoljan ishodom postupka zaštite od mobinga može, *inter alia*, pokrenuti građanski postupak pred sudom.

52. Članom 27 je propisano da ako u toku postupka tužilac učini vjerovatnim da je izvršen mobing u smislu člana 2, teret dokazivanja da nije bilo ponašanja koje predstavlja mobing je na tuženoj strani.

D. Zakonik o krivičnom postupku iz 2009 (objavljen u „Sl. listu CG“, br. 057/09, 049/10, 047/14, 002/15, 035/15, 058/15 i 028/18)

53. Članom 256 je predviđeno da se prijava podnosi nadležnom državnom tužiocu. Prijava podnijeta policiji biće primljena i odmah dostavljena nadležnom državnom tužiocu.

54. Članom 256a je predviđeno da je državni tužilac dužan da donese odluku najkasnije u roku od tri mjeseca. Izuzetno, u složenim predmetima, odluka se mora donijeti najkasnije u roku od šest mjeseci (osim u predmetima u kojima se primjenjuju mjere tajnog nadzora). Tužilac može pisanim putem tražiti produženje roka još mjesec dana.

55. Članom 271 je predviđeno da će državni tužilac odbaciti prijavu iz procesnih razloga obrazloženim rješenjem ako, *inter alia*, prijavljeno djelo nije krivično djelo, ili nije krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti. Podnosilac prijave i drugo oštećeno lice će se obavijestiti o ovoj odluci i takođe moraju biti obaviješteni o pravu na podnošenje pritužbe protiv takvog rješenja.

56. Član 59 stav 1 je predviđeno da kada državni tužilac nađe da nema osnova da preduzme krivično gonjenje za krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, dužan je da o tome obavijesti oštećenog u roku od osam dana i da mu dostavi rješenje, kao i da ga uputi da sam može preduzeti gonjenje.

E. Zakon o unutrašnjim poslovima (objavljen u „Sl. listu CG“, br. 044/12, 036/13, 001/15 i 087/18)

57. Članovima 16 i 17, uzetim skupa, predviđeno je da lice koje smatra da su mu vršenjem policijskih poslova povrijeđena prava i slobode može podnijeti pritužbu ili pokrenuti sudski postupak i tražiti naknadu štete.

F. Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija)

58. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji ZIKS-a iz 2004. godine predviđeno je da se od kandidata za poziciju savjetnika zahtijeva, *inter alia*, određen stepen visokog obrazovanja i položen ispit za starijeg nadzornika zatvorske policije. Pozicija državnog službenika zahtijeva diplomu srednje škole.

59. Na osnovu Pravilnika o organizaciji i sistematizaciji ZIKS-a iz 2006. godine, kandidati za poziciju savjetnika treba da posjeduju diplomu odgovarajućeg fakulteta i položen ispit za starijeg nadzornika zatvorske policije.

G. Domaća sudska praksa

60. Dana 26. novembra 2012. godine i 10. maja 2013. godine Osnovni sud u Podgorici je odlučio u dva predmeta protiv tužilaca koji su tvrdili da su bili žrtve mobinga (P.br. 768/11 i P.br. 2226/11). Sud je u oba predmeta utvrdio da većina akademika smatra da se zlostavljanje mora ponavljati najmanje jednom nedjeljno u trajanju od najmanje šest mjeseci da bi predstavljalo mobing. U jednom od dva predmeta sud je takođe utvrdio da osim učestalosti, da bi predstavljalo mobing, sporno ponašanje mora da dovede lice u nejednak položaj po jednom od osnova navedenih u članu 2(stav 2) Zakona o zabrani diskriminacije. U oba predmeta sudija pojedinac koji je odlučivao u predmetu je bio isti onaj koji je kasnije odlučivao u predmetu podnositeljke predstavke pred Osnovnim sudom.

61. U periodu od 15. septembra 2017. godine do 24. maja 2019. godine, Osnovni sudovi u Cetinju i Podgorici su odlučili u dva predmeta u korist tužilaca i utvrdili da su bili žrtve mobinga. U prvom predmetu tužilac je bio žrtva mobinga u periodu od juna 2012. godine do juna 2015. godine, a u drugom od januara 2013. godine do aprila 2017. godine. Obje presude je potvrdio Viši sud u Podgorici 18. maja 2018. godine i 6. septembra 2019. godine. Ni jedna od ovih odluka nije uključivala uslov da zlostavljanje mora da se ponavlja najmanje jednom nedjeljno u trajanju od najmanje šest mjeseci da bi predstavljalo mobing.

II RELEVANTNI MEĐUNARODNI MATERIJALI

62. Dio I Evropske socijalne povelje (revidirana) predviđa da strane prihvataju kao cilj svoje politike, kojem teže svim odgovarajućim sredstvima, kako nacionalnim, tako i međunarodnim, postizanje uslova u kojima će brojna sredstva i principi, uključujući pravo na dostojanstvo na radnom mjestu, biti ostvareni na efikasan način. U dijelu III je propisano, *inter alia*, da se svaka strana ugovornica obavezuje da smatra dio I Povelje kao izjavu o ciljevima koje će sprovoditi svim odgovarajućim sredstvima.

63. Članom 26 propisuje se pravo na dostojanstvo na radnom mjestu. Konkretno, u stavu 2 je predviđeno da se, u cilju obezbjeđivanja efikasnog ostvarivanja prava svih radnika na zaštitu njihovog dostojanstva na radu, strane ugovornice obavezuju da, u konsultacijama sa organizacijama poslodavaca i radnika unaprijeduju svijest, informisanost i da sprječavaju ponavljano neprihvatljivo ili izrazito negativno i uvredljivo ponašanje protiv pojedinih radnika na radnom mjestu ili u vezi sa poslom, kao i da preduzmu sve odgovarajuće mjere da zaštite radnike od takvog ponašanja.

64. Crna Gora je ratifikovala Evropsku socijalnu povelju (revidiranu) oglašavajući se zakonski obavezanom da prihvati određen broj njenih odredbi, iako član 26 stav 2 nije među njima.

65. Dana 21. juna 2019. godine Međunarodna organizacija rada Ujedinjenih nacija (MOR), usvojila je Konvenciju o eliminaciji nasilja i uznemiravanja na radu. Konvencija je stupila na snagu 25. juna 2021. godine. Crna Gora je nije ratifikovala.

PRAVO

I NAVODNA POVREDA ČLANA 8 KONVENCIJE

66. Podnositeljka predstavke je podnijela pritužbu na osnovu članova 3 i 6 Konvencije zbog povrede psihičkog integriteta prouzrokovane trajnim aktivnim i pasivnim mobingom, i zbog propusta domaćih organa da je zaštite.

67. Vlada je osporila pritužbu podnositeljke predstavke.

68. Sud ponavlja da je obim predmeta koji mu je upućen ostvarivanjem prava na pojedinačnu predstavku, određen pritužbom podnositeljke predstavke. Pritužba se sastoji od dva elementa: činjeničnih navoda i pravnih argumenata. Na osnovu principa *jura novit curia* Sud nije obavezan pravnim osnovima koje je navela podnositeljka predstavke u smislu Konvencije i Protokola uz nju i ima ovlaštenja da odluči o pravnoj karakterizaciji činjenica pritužbi ispitujući ih na osnovu članova ili odredbi Konvencije koji su različiti od onih na koje se poziva podnositeljka predstavke (vidjeti *Radomilja i drugi protiv Hrvatske* [VV], br. 37685/10 i 22768/12, stav 126, 20. mart 2018. godine).

69. Sud smatra da pritužbu u konkretnom predmetu treba ispitivati u okviru člana 8 Konvencije (vidjeti *Sandra Janković protiv Hrvatske*, br. 38478/05, stav 27, 5. mart 2009. godine i *Dolopoulos protiv Grčke* (odl.), br. 36656/14, stavovi 35-37, 17. novembar 2015. godine). Član 8 Konvencije glasi kako slijedi:

1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

2. Javne vlasti neće se miješati u vršenje ovog prava sem ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbjednosti, javne bezbjednosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprječavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

A. Podnesci stranaka

1. Vlada

70. Vlada je tvrdila da je predmetna predstavka očigledno neosnovana ili, alternativno, da nije bilo povrede člana 8. Konkretno, podnositeljka predstavke se pozvala samo na nekoliko situacija na radnom mjestu u kojima nije bilo elemenata mobinga. Komentari njenih kolega su bili, najgrublje rečeno, neprimjereni, a u svakom slučaju nedostajala im je neophodna učestalost da bi predstavljali sistematsko psihičko zlostavljanje. Odluke donijete u tom smislu, i od strane posrednika i od strane sudova, bile su propisno obrazložene, a sudovi su se takođe pozivali na postojeću sudsku praksu. Podnositeljka predstavke je imala samo diplomu srednje škole, te stoga nije ispunjavala uslove za poziciju savjetnika. Na to mjesto je imenovana privremeno, zbog nedostatka radne snage. Kako se nalazila na bolovanju u kontinuitetu od septembra 2013. godine do odlaska u penziju, nije mogla biti postavljena na poziciju savjetnika, na osnovu relevantnih zakonskih odredbi, te se stoga njena plata obračunavala u skladu sa njenim stalnim zaposlenjem na mjestu državnog službenika.

71. Stres koji je podnositeljka predstavke doživjela je bio njen subjektivni doživljaj spornih događaja, i osnovnog uslova za odgovornost tužene strane, naime, uzročna veza između štete koju je pretrpjela podnositeljka predstavke i postupaka tužene strane, nije ispunjen. Ovo je prepoznao i Ombudsman.

72. Šteta na automobilu podnositeljke predstavke i napad na nju su bili izolovani incidenti, nevezani jedan sa drugim, a ovaj drugi takođe nije bio povezan sa njenom pritužbom da je bila žrtva mobinga. Uopšte, relevantni mehanizmi krivičnogopravni u Crnoj Gori su zadovoljeni. Konkretno, pritužba podnositeljke predstavke zbog napada je bila uredno procesuirana. Čak i pod pretpostavkom da tužilac nije u potpunosti postupao u skladu sa Zakonikom o krivičnom postupku u smislu preduzimanja formalnih radnji, to su bili samo tehnički nedostaci i previdi koje ne treba posmatrati sa pretjeranim formalizmom. Podnositeljka predstavke je, sa svoje strane, trebala da navede konkretnije i detaljnije činjenice o napadu. Činjenica da nije podnijela prijavu do sljedećeg dana je takođe sumnjiva. Konačno, da je bila nezadovoljna radnjama koje je preduzela policija, trebala je da uloži žalbu u tom smislu (vidjeti stav 57 gore).

73. Izjava Komisije Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje da su se prvi psihički problemi javili tokom 2013. godine nakon stresne situacije na radnom mjestu je zapravo zasnovana na podacima prikupljenim od podnositeljke predstavke, a ne na nalazima same Komisije (vidjeti stav 41 gore *in fine*).

2. Podnositeljka predstavke

74. Podnositeljka predstavke je potvrdila svoju pritužbu. Konkretno, zlostavljanje na radnom mjestu je dovelo do povrede njenog dostojanstva, časti i ugleda, kao i ličnog i profesionalnog integriteta, što su i karakteristike mobinga definisane relevantnim zakonom. Ovo je prouzrokovalo značajne mentalne, socijalne i psihosomatske probleme koji su na kraju doveli do trajnog gubitka radne sposobnosti, kako je utvrdio Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje, a kao rezultat toga je morala da se penzioniše sa 37 godina.

75. Uprkos tome, državni organi je nijesu zaštitili. Konkretno, postupci pred njenim poslodavcem nijesu sprovedeni u potpunosti u skladu sa relevantnim zakonodavstvom (vidjeti stav 50 gore). Razgovor sa S.R. nije bio profesionalna razmjena koja ukazuje na kriterijume predviđene Pravilnikom o sistematizaciji poslova, a stav da ona nije obavljala dužnosti na odgovarajući način je bio neosnovan (vidjeti stav 38 gore *in fine*). Sudovi nijesu uzeli u obzir brojne situacije na poslu (vidjeti stav 31 gore), već su umjesto toga vjerovali njenom poslodavcu, koji nije bio zadovoljan što je ona prijavljivala nezakonitosti na radnom mjestu, ne samo od strane njenih kolega, već i nadređenih.

76. Relevantni državni organi takođe nijesu postupali u skladu sa relevantnim zakonima kada su razmatrali njene dvije krivične prijave. Ona je prijavila napad odmah sljedećeg jutra, po savjetu dežurnog policijskog službenika u bolnici i dostavila je sve potrebne detalje. Činjenica da se nije žalila na rad dežurnog policijskog službenika je ne lišava prava da se odluči po njenoj prijavi.

77. Ombudsman je odlučio samo na osnovu podnesaka poslodavca bez pozivanja i saslušanja podnositeljke predstavke i lica na koja se prijava odnosila; ovo takođe nije u skladu sa relevantnim zakonima.

78. Ona je privremeno imenovana kao savjetnik takođe u periodu od 1. septembra do 1. decembra 2013. godine, to jest, dok je bila na bolovanju. Konačno, prve domaće presude u kojima je odlučeno u korist žrtava mobinga donijete su nakon što je ona već podnijela ustavnu žalbu.

B. Ocjena Suda

1. Prihvatljivost

(a) Primjenjivost člana 8 Konvencije

79. Dok Vlada nije dala komentare na primjenjivost člana 8 Konvencije, budući da je to stvar koja spada u nadležnost Suda i koju on mora utvrditi samoinicijativno (vidjeti, na primjer, *Jeanty protiv Belgije*, br. 82284/17, stav 58, 31. mart 2020. godine), Sud nalazi značajnim da ukaže na sledeće.

80. Sud je prethodno utvrdio, u različitim kontekstima, da je koncept privatnog života širok pojam koji se opire potpunom definisanju. On obuhvata fizički i psihički integritet lica (vidjeti *Denisov protiv Ukrajine* [VV], br. 76639/11, stav 95, 25. septembar

2018. godine i *Remetin protiv Hrvatske*, br. 29525/10, stav 90, 11. decembar 2012. godine), i proširuje se na druge vrijednosti kao što su dobrobit i dostojanstvo, razvoj личности i odnosi sa drugim ljudima (vidjeti *N.Š. protiv Hrvatske*, br. 36908/13, stav 95, 10. septembar 2020. godine, sa daljim izvorima).

81. Ipak, kako bi se član 8 Konvencije primijenio, napad na osobu mora dostići određen nivo ozbiljnosti i počinjen na način da nanese štetu ličnom uživanju prava na poštovanje privatnog života (vidjeti *Beizaras i Levickas protiv Litvanije*, br. 41288/15, stav 109, *in fine*, 14. januar 2020. godine). Neće svako postupanje ili mjera koji negativno utiču na moralni integritet osobe, predstavljati takvo miješanje (vidjeti *Nicolae Virgiliu Tănase protiv Rumunije* [VV], br. 41720/13, stav 128, 25. jun 2019. godine, i izvori tamo citirani).

82. U konkretnom predmetu, podnositeljka predstavke je osjetila patnju kao rezultat spornih incidenata navodno pripisanih njenim kolegama, uključujući i njene podređene i njene nadređene, i žalila se da je država nije zaštitila. Mišljenje vještaka dato tokom domaćih građanskih postupaka, koje nije osporavano ni u domaćim postupcima ni od strane Vlade, potvrđuje da su predmetni incidenti imali negativan uticaj na moralni integritet podnositeljke predstavke i da su ostavili trajne posljedice na njenu dobrobit. Konkretno, vještak je utvrdio da je podnositeljka predstavke imala psihičke probleme zbog sukoba na radnom mjestu i da je njena sposobnost za rad trajno umanjena za 20% zbog posttraumatskog stresnog poremećaja i pratećeg poremećaja sa epizodama reaktivne psihoze (vidjeti stav 23 gore). Sud smatra da se, pod takvim okolnostima, uzročna veza između spornih incidenata i navodne manjkave reakcije relevantnih organa, sa jedne strane, i psihičkih problema podnositeljke predstavke, sa druge strane, može smatrati jasno utvrđenom. Dodatno, postojao je konkretan čin fizičkog nasilja u februaru 2015. godine u slučaju podnositeljke predstavke, koji ne mora nužno biti odvojen od drugih incidenata na koje se žalila, s obzirom na neposrednu blizinu građanskih postupaka koji su bili u toku, u tom smislu (vidjeti, *mutatis mutandis*, *Sandra Janković*, gore citirana, stav 31; vidjeti, suprotno, *Hajduová protiv Slovačke*, br. 2660/03, stav 49, 30. novembar 2010. godine, gdje je Sud utvrdio da je država prekršila pozitivne obaveze na osnovu člana 8 Konvencije čak i u situaciji kada prijetnje protiv podnositeljke predstavke nijesu materijalizovane).

83. Pod ovim okolnostima, Sud je utvrdio da je postupanje na koje se žalila podnositeljka predstavke dostiglo prag primjenjivosti člana 8 Konvencije.

(b) Ocjena Suda

84. Sud primjećuje da pritužba nije ni očigledno neosnovana ni neprihvatljiva po bilo kom drugom osnovu navedenom u članu 35 Konvencije. Stoga, mora biti proglašena prihvatljivom.

2. Osnovanost

(a) Opšti principi

85. Relevantni principi u ovom smislu su dati, na primjer, u presudi u predmetu *Nicolae Virgiliu Tănase*, gore citiranoj, stavovi 125-28). Konkretno, dok je suštinski cilj člana 8 Konvencije zaštita pojedinca od proizvoljnog miješanja javnih vlasti, dodatno može postojati pozitivna obaveza svojstvena djelotvornom poštovanju privatnog života, koja može uključivati usvajanje mjera u oblasti međusobnih odnosa među pojedincima (ibid., stav 125, vidjeti takođe *Söderman protiv Švedske* [VV], br. 5786/08, stav 78, ECHR 2013).

86. Da li se predmet analizira u smislu pozitivne obaveze države da preduzme razumne i adekvatne mjere kako bi osigurala prava nekog podnosioca predstavke na osnovu stava 1 člana 8 Konvencije ili u smislu "miješanja državnog organa" kako bi bilo opravdano prema stavu 2, primjenjivi principi su dosta slični (vidjeti *Demir i Baykara protiv Turske* [VV], br. 34503/97, stav 111, ECHR 2008). U oba konteksta u obzir se mora uzeti pravična ravnoteža koja se mora postići između suprotstavljenih interesa pojedinaca i društva u cjelini, u oba konteksta, država uživa široko polje slobodne procjene prilikom određivanja koraka koje će preduzeti kako bi obezbijedila usaglašenost sa Konvencijom. Dalje, čak i u odnosu na pozitivne obaveze koje proizilaze iz stave 1 člana 8 Konvencije, prilikom postizanja potrebne pravične ravnoteže ciljevi pomenuti u stavu 2 mogu imati određen značaj (vidjeti *Burlya i drugi protiv Ukrajine*, br. 3289/10, stav 162, 6. novembar 2018. Godine).

87. Sud je prethodno utvrdio, u različitim kontekstima, da koncept privatnog života obuhvata fizički i psihički integritet lica. Prema članu 8 Konvencije države su dužne da zaštite fizički i moralni integritet pojedinca od drugih lica. U tom cilju one moraju da održavaju i primjenjuju u praksi odgovarajući pravni okvir koji pruža zaštitu od nasilnih postupaka privatnih lica (vidjeti *Isaković Vidović protiv Srbije*, br. 41694/07, stav 59, 1. jul 2014. godine i izvori tamo citirani) uključujući uznemiravanje na radu (vidjeti *Dolopoulos*, gore citirana, stavovi 56-57).

88. U kontekstu napada na fizički integritet lica, takvu zaštitu treba obezbijediti putem djelotvornih krivičnihopravnih mehanizama (vidjeti *Remetin protiv Hrvatske* (br. 2), br. 7446/12, stav 70 *in fine*, 24. jul 2014. godine i izvori tamo citirani). Kad napadi na fizički integritet dolaze od privatnog lica, Konvencija nužno ne zahtijeva da država sprovodi krivično gonjenje napadača kako bi se podnosiocu predstavke osigurala konvencijska prava (vidjeti *Sandra Janković*, prethodno citirana, stav 50). Stoga je u takvim slučajevima u skladu sa Konvencijom da domaće pravo omogući podnosiocu predstavke gonjenje njegovog napadača, u svojstvu privatnog tužioca ili oštećenog kao tužioca (vidi *M.S. protiv Hrvatske*, br. 36337/10 stav 75, 25. april 2013. godine). Ipak, bez obzira da li je gonjenje ostalo u rukama domaćih organa ili je podnositelj predstavke iskoristio mogućnost da preuzme gonjenje napadača, Sud u svakom slučaju mora razmotriti djelotvornost odgovarajućih krivičnihopravnih mehanizama i način na koji su oni primijenjeni (vidjeti *Remetin*, gore citirana, stavovi 95-96, i izvori tamo citirani).

89. Kada su u pitanju manje ozbiljna djela među pojedincima koja mogu narušiti psihološki integritet, adekvatni pravni okvir koji pruža zaštitu ne zahtijeva uvijek da postoji efikasna krivičnopravna odredba koja reguliše konkretno djelo. Pravni okvir takođe može obuhvatati građanskopravne lijekove koji mogu da obezbijede dovoljnu zaštitu (vidjeti *X i Y protiv Holandije*, 26. mart 1985. godine, stavovi 24 i 27, Serija A br. 91; *Söderman*, gore citirana, stav 85, *Tolić protiv Hrvatske* (odl.), br. 13482/15, stavovi 94-95, 4. jun 2019. godine; i *Noveski protiv Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije* (odl.), br. 25163/08 i 2 druge, stav 61, 13. septembar 2016. godine).

90. Sud je takođe smatrao, iako potpada pod član 10 Konvencije, da zviždanje podnositeljke predstavke u vezi sa navodno nezakonitim ponašanjem njegovog odnosno njenog poslodavca, zahtijeva posebnu zaštitu pod određenim okolnostima (vidjeti *Guja protiv Moldavije* [VV], br. 14277/04, stavovi 72 i 77, ECHR 2008; *Langner protiv Njemačke*, br. 14464/11, stav 47, 17. septembar 2015. godine; i *Heinisch protiv Njemačke*, br. 28274/08, stav 63, ECHR 2011 (izvodi)).

(b) Primjena tih načela

91. Sporno pitanje koje se postavlja pred Sudom nije da li su ljekovi koje je iskoristila podnositeljka predstavke doveli do rezultata koji je povoljan za nju, već da li su isti bili dovoljni i dostupni te da li su pružali standard zaštite koji je u principu omogućavao djelotvornu odbranu shodno pravima koja se jemče podnositeljki predstavke na osnovu člana 8 Konvencije.

92. Nadalje, zadatak Suda nije da umjesto domaćih organa odlučuje o odabiru najboljih metoda zaštite pojedinaca od napada na njihov lični integritet, već prije, da u skladu sa Konvencijom preispituje odluke koje su ti organi donijeli, koristeći polje slobodne procjene. Sud će stoga ispitati da li su domaći organi, prilikom razmatranja predmeta podnositeljke predstavke, prekršili svoju pozitivnu obavezu prema članu 8 Konvencije (vidjeti, *mutatis mutandis*, *Isaković Vidović*, gore navedena, stav 60).

93. Sud primjećuje da je domaćim zakonodavstvom predviđena mogućnost da podnosilac predstavke traži zaštitu od uznemiravanja na radnom mjestu. U njenom konkretnom predmetu, te mogućnosti su uključivale posredovanje, žalbe u upravnom postupku uložene protiv njenih nadređenih i organa vlasti odgovornih za upravljanje zatvorskim sistemom i građanske postupke za naknadu štete. Nema indikacije da su te mogućnosti, na način na koji su predviđene domaćim zakonodavstvom, bile suštinski neadekvatne ili nedovoljne u cilju pružanja potrebne zaštite od incidenata zlostavljanja. Međutim, takođe je važno naglasiti da dostupni ljekovi treba u praksi da budu funkcionalni.

94. Sud primjećuje da je podnositeljka predstavke najprije pokrenula postupak pred svojim poslodavcem a potom pred građanskim sudovima. Postupak posredovanja pred poslodavcem podnositeljke predstavke nije bio u skladu sa relevantnim zakonodavstvom, jer nije pokrenut niti okončan u zakonskim rokovima. Još značajnije, posrednik je ispitao da li je zahtjev podnositeljke predstavke bio osnovan (vidjeti stav 21 gore), čime je prekoračio njegovu zakonsku nadležnost, budući da zakonom ni na koji način nije bio ovlašten da to učini (vidjeti stav 50 gore).

95. Nakon postupka posredovanja, podnositeljka predstavke je podnijela građansku tužbu. Nesporno je da su građanski sudovi smatrali da su navodi podnositeljke predstavke u vezi sa događajima na radnom mjestu tačni i utvrdili da postoji bar neka uzročna veza između tih događaja i bolesti i psihičke patnje podnositeljke predstavke (vidjeti stav 28 gore). Bez obzira na to, podnositeljki predstavke ipak nije pružena odgovarajuća zaštita iz razloga što su sudovi zahtijevali dokaz da su se događaji dešavali svake sedmice u kontinuitetu u periodu od šest mjeseci. Uprkos polju slobodne procjene koje uživaju Strane Ugovornice prilikom pružanja zaštitnih mehanizama u pogledu zlostavljanja na radu, Sud utvrđuje da je teško da se prihvati adekvatnost takvog pristupa u konkretnom predmetu. Sud smatra da je pritužbe u vezi zlostavljanja na radu potrebno temeljno ispitati, u svijetlu okolnosti svakog pojedinačnog predmeta i uzimajući u obzir cjelokupni kontekst. Drugim riječima, mogu postojati okolnosti pod kojim su se takvi događaji ponavljali rjeđe od jednom sedmično u vremenskom periodu od šest mjeseci, a i dalje predstavljaju mobing, ili okolnosti pod kojima su se isti događaji ponavljali češće od jednom sedmično u vremenskom periodu od šest mjeseci, ali i dalje ne predstavljaju mobing.

96. Sud takođe primjećuje da je relevantna sudska praksa u Crnoj Gori rijetka i nije ustanovljena, konkretno, u vezi sa elementom kontinuiteta zlostavljanja koji je potreban da bi se aktivirala primjena Zakona o zabrani zlostavljanja na radu. Vlada je dostavila svega četiri domaće presude (vidjeti stavove 60-61 gore). Dvije odluke su donijete u korist tužilaca, a dvije protiv tužilaca, dok je samo u dvije posljednje zahtijevano da se mobing dešava barem jedanput sedmično u vremenskom periodu od šest mjeseci, dok prethodne dvije odluke nisu sadržale takav zahtjev. Sud dalje primjećuje da se, prilikom tumačenja zlostavljanja, sudija koji je odlučivao u predmetu podnositeljke predstavke osvrnuo na dvije ranije domaće presude, u kojima je on takođe bio postupajući sudija.

97. Iako događaji na radnom mjestu ispitani u slučaju podnositeljke predstavke možda zaista nijesu predstavljali mobing, nacionalni sudovi su ispitivali samo neke od njih, dok je jedan broj incidenata na koje se podnositeljka prituživala ostao potpuno neispitan (vidjeti stav 31 gore). Nacionalni sudovi nijesu pokušali da utvrde koliko često su se ovi drugi incidenti ponavljali i u kom periodu, niti da ih ispitaju pojedinačno i u međusobnoj vezi sa ostalim incidentima. Takođe su propustili da ispitaju kontekst i navodnu pozadinu incidenata, posebno činjenicu da je podnositeljka predstavke prijavila neke od svojih kolega zbog njihovog ponašanja u novogodišnjoj noći, koje je dovelo do disciplinskog postupka i sankcija. Sud ne može zanemariti navod podnositeljke predstavke da su djela zlostavljanja kojima je bila izložena nastala kao reakcija na njeno prijavljivanje navodnog nezakonitog postupanja nekih njenih kolega, te da su imali za cilj da je učutkaju i „kazne“. Po mišljenju Suda, pozitivna obaveza država prema članu 8 Konvencije da efikasno primjenjuju u praksi zakone protiv ozbiljnog zlostavljanja dobija naročitu važnost u okolnostima u kojima je takvo zlostavljanje moglo biti izazvano „zviždanjem“.

98. Zapravo, podnositeljka predstavke nije iskoristila neke druge moguće pravne ljekove poput preispitivanja nepovoljnog obračuna njene plate pred sudovima. Ipak, ona je pokušala da ostvari zaštitu odgovarajućim putem u navedenim okolnostima, budući da se njene pritužbe nijesu odnosile na radni spor materijalne prirode.

99. Pored navedenih događaja na radu, dogodila su se još dva incidenta van radnog mjesta podnositeljke predstavke, za koje je smatrala da su međusobno povezani i u odnosu na koje je podnijela krivične prijave. Naime, motorno vozilo podnositeljke predstavke je oštećeno u januaru 2013. godine, a u februaru 2015. godine podnositeljka predstavke je bila fizički napadnuta.

100. Sud je već utvrdio da relevantno unutrašnje krivično zakonodavstvo u Crnoj Gori predviđa dovoljnu zaštitu u pogledu takvih fizičkih napada (vidjeti *Mličević protiv Crne Gore*, br. 27821/16, stav 57, 6. novembar 2018. godine). Ipak, Sud primjećuje da, suprotno relevantnim pravnim odredbama (vidjeti stavove 53-56 gore), državni tužilac nije donio nikakvu zvaničnu odluku u vremenskom periodu dužem od osam i šest godina pojedinačno kao odgovor na pritužbe podnijete od strane podnositeljke predstavke, čime je djelotvorno spriječio da preduzme krivično gonjenje u svojstvu supsidijarnog tužioca, ili privatnog tužioca kao što je moguće slučaj u konkretnom predmetu, što je za posljedicu imalo onemogućavanje podnositeljke predstavke da pokrene postupak pred sudom odgovarajuće nadležnosti. Podnositeljka predstavke je pred Ustavnim sudom pokrenula pitanje koje se ticalo propusta državnog tužioca da se bavi njenim krivičnim prijavama, ali se taj sud uopšte nije osvrnuo na navedeno pitanje (vidjeti stav 35 gore). Iako je moglo biti utvrđeno da ni oštećenje vozila podnositeljke predstavke niti fizički napad na nju nijesu bili ni na koji

način povezani sa incidentima na radu, Sud ne može, a da ne primijeti da su nadležni organi propustili da na adekvatan način procesuiraju krivične prijave podnositeljke predstavke u tom smislu (vidjeti *Remetin (br. 2)*, gore citirana, stavovi 111-12).

101. U smislu gore navedenog, Sud smatra da je način na koji su građansko i krivičnopravni mehanizmi primijenjeni u konkretnim okolnostima u predmetu podnositeljke predstavke, posebno nedostatak procjene svih spornih događaja i propust da se razmotri cjelokupan kontekst, uključujući i mogući kontekst „zviždanja“, bio manjkav u mjeri da predstavlja povredu pozitivne obaveze tužene države u smislu člana 8 Konvencije. Shodno tome došlo je do povrede toga člana.

II NAVODNA POVREDA ČLANA 13 KONVENCIJE

102. Vlada je takođe obaviještena o pritužbi koja je podnijeta u smislu člana 13 Konvencije, koji glasi kako slijedi:

„Svako kome su povrijeđena prava i slobode, priznata ovom Konvencijom, ima pravo na djelotvoran pravni lijek pred nacionalnim vlastima, bez obzira jesu li povredu izvršila lica koja su postupala u službenom svojstvu”.

103. Vlada je osporila navode podnositeljke predstavke u tom pogledu.

104. S obzirom da je pritužba podnositeljke predstavke podnijeta u odnosu na član 13 Konvencije, u stvari, istovjetna sa već razmotrenom pritužbom po članu 8 Konvencije i imajući u vidu stanovište u odnosu na ovu drugopomenutu pritužbu (vidjeti, posebno, stav 101 gore), Sud proglašava prvopomenutu pritužbu dopuštenom, ali smatra da njena osnovanost ne mora posebno da se ispituje (vidjeti *Isaković Vidović*, gore citirana, stav 66, uz ostale izvore tamo citirani).

III PRIMJENA ČLANA 41 KONVENCIJE

105. Članom 41 Konvencije se predviđa:

„Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili Protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo djelimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj strani. “

A. Šteta

106. Podnositeljka predstavke je tražila iznos od 50.000,00 eura (EUR) na ime nematerijalne štete.

107. Vlada je osporila zahtjev podnositeljke predstavke kao neosnovan i prekomjeran.

108. Sud dosuđuje podnositeljki predstavke iznos od 4.500,00 eura na ime nematerijalne štete, uvećan za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti.

B. Troškovi i izdaci

109. Podnositeljka predstavke je takođe tražila naknadu troškova i izdataka nastalih pred nacionalnim sudovima i Sudom u ukupnom iznosu od 1.000,00 eura. Ona je kao dokaz dostavila kopiju priznanice kojom se potvrđuje da je isplatila konkretan iznos svom advokatu u svrhe zastupanja iste pred Ustavnim sudom i Sudom.

110. Vlada je osporila zahtjev kao neosnovan i prekomjeran i nedovoljno obrazložen.

111. Prema sudskoj praksi Suda, podnosilac predstavke ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno i nužno nastali i da su razumni po pitanju iznosa. U ovom predmetu, nakon što je razmotrio dokumentaciju koja mu je bila dostupna i gore navedene kriterijume, Sud smatra da je razumno da dosudi cjelokupan traženi iznos kao naknadu za sve troškove, uvećan za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti podnositeljki predstavke.

C. Zatezna kamata

112. Sud smatra da je prikladno da zatezna kamatna stopa bude zasnovana na najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke uz dodatak od tri procentna poena.

IZ TIH RAZLOGA, SUD, JEDNOGLASNO,

1. *Proglašava* predstavku prihvatljivom;
2. *Utvrđuje* da je došlo do povrede člana 8 Konvencije;
3. *Utvrđuje* da nema potrebe da se ispituje pritužba u smislu člana 13 Konvencije;
4. *Utvrđuje*
  - (a) da tužena država treba da plati podnositeljki predstavke, u roku od tri mjeseca od dana pravosnažnosti presude, u skladu sa članom 44 stav 2 Konvencije, sljedeće iznose:
    - (i) EUR 4.500,00 (četiri hiljade i pet stotina eura), uvećan za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti, na ime nematerijalne štete;
    - (ii) EUR 1.000,00 (hiljadu eura), uvećan za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti podnositeljki predstavke, na ime troškova i izdataka;
  - (b) da će se od dana isteka gore pomenuta tri mjeseca do dana isplate obračunavati kamata koja je jednaka najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke uz dodatak od tri procentna poena;
5. *Odbija* ostatak zahtjeva podnositeljke predstavke za pravičnim zadovoljenjem.

Sačinjeno na engleskom jeziku i dostavljeno u pisanoj formi, 9. novembra 2021. godine u skladu sa Pravilom 77 stavovi 2 i 3 Poslovnika Suda.

Victor Soloveytschik
registrar

Síofra O'Leary
predsjednica

U skladu sa članom 45 stav 2 Konvencije i Pravilom 74 stav 2 Poslovnika Suda, izdvojeno mišljenje sudije Yudkivska je priloženo uz ovu presudu.

S.O.L.
V.S.

SAGLASNO MIŠLJENJE SUDIJE YUDKIVSKA

Skupa sa svojim kolegama sam glasala za stanovište da je član 8 Konvencije primjenjiv u ovom predmetu, iako sa određenim oklijevanjem.

Nema sumnje da je podnositeljka predstavke duboko ponižena od strane njenih kolega - i nadređenih i podređenih – i kao rezultat toga, kako je zaključeno u stavu 82 presude, „osjećala je uznemirenost“ i doživjela „psihološke probleme u vezi sa sukobima na poslu“ i posttraumatski stresni poremećaj¹.

Ipak, da li je to dovoljno da se postigne prag ozbiljnosti koji je potreban da se pokrenu pozitivne obaveze države na osnovu člana 8 Konvencije?

Na prvi pogled izgleda kao nesrećna, još prije banalna, konfliktna situacija na radnom mjestu: podnositeljki predstavke nije bilo dozvoljeno da organizuje dežurstva; neki od njenih kolega su je i dalje ignorisali i nijesu ispunjavali zadatke koje im je dodjeljivala; nikad se nije postupalo po njenom izvještaju o postupanju jedne zatvorenice; ista zatvorenica je rekla da se ne brine zbog izvještaja jer joj je rečeno da će podnositeljka predstavke uskoro da „leti sa posla“ i naredeno joj je da jednoj zatvorenici kuva kafu dva puta dnevno. Ovo je jasno dovelo podnositeljku predstavke u veoma tešku poziciju; ipak, sama po sebi, ova očigledna nelagodnost ne može da spada u obim člana 8 kojim se zahtijeva od države da reaguje.

Dodatno, u jednom trenutku šoferšajbna na automobilu podnositeljke predstavke je slomljena; oko šest mjeseci kasnije kolege su joj predložile da smrša 50 kilograma da bi „pristojno izgledala“ a nekih dvadeset mjeseci kasnije napadnuta je na parking – koji incident, na osnovu mišljenja Vijeća, „ne mora nužno biti odvojen od drugih incidenata na koje se žalila“ (drugim riječima, vjerovatno je ovaj incident bio dio kampanje protiv podnositeljke predstavke, iako to nije dokazano).

Svi ovi incidenti, uzeti skupa, predstavljaju „mobing“ po mišljenju podnositeljke predstavke.

Tokom svih godina koje sam provela u Sudu, stalno sam se suprotstavljala proliferaciji onoga što se tumači kao „osnovna prava“. Tvrdila sam da se Konvencija ne može tumačiti kao neiscrpn izvori različitih privilegija za koje nikada nije bilo predviđeno da budu zagarantovane²; da se članom 8 Konvencije ne zahtijeva od države „da garantuje nivo komfora koji pojedinac zahtijeva... Samo pitanje višeg ili manjeg stepena psihološkog komfora ne... dostiže traženi 'nivo ozbiljnosti' i daleko je iznad izvornih namjera izrađivača Konvencije da zaštite privatni život pojedinca od proizvoljnog miješanja javnih vlasti“³; i da se Konvencija ... isključivo bavi zaštitom osnovnih ljudskih prava prije nego njegovanjem osjećanja ove ili one vrste⁴.

Lord Bingham je sjajno primijetio da „Konvencija se bavi pravima i slobodama koje su od stvarnog značaja u modernoj demokratiji kojom upravlja vladavina prava. Ona ne nudi, kako se nekad pogrešno mislilo, oslobađanje od „srca boli i hiljadu životnih potresa koje nasljeđujemo“⁵ (moje isticanje). U drugom nedavnom izdvojenom mišljenju, citirala sam Milana Kunderu za koga je sami pojam „ljudskih prava“ izgubio smisao, postao više „način univerzalnog stava svakog prema svemu ... želja za ljubavlju [koja se pretvorila u] pravo na ljubav, želja za prijateljstvom [koja se pretvorila u] pravo na prijateljstvo...“⁶

Iz ove perspektive, patnje podnositeljke predstavke su žalosne „boli srca“ i „želja“ za normalnim odnosima sa kolegama, prije nego osnovna prava. Teško je zamisliti da su „utemeljivači“ Konvencije koji su izradili član 8 Konvencije – eksplicitno zahtijevajući da se ograniči „samo na osnovna prava“⁶ (moje isticanje) – kao klasično negativno pravo kojim se garantuje zaštita od nezakonitog i proizvoljnog miješanja u privatni i porodični život pojedinca, namijenjen obezbjeđivanju prava na normalnu radnu atmosferu i zaštitu od uvreda jednog od kolega.

Primjetno je da je, tokom prethodnih godina, Sud dramatično proširio zaštitu lične sfere kako bi uključio gotovo sve „aspekte fizičkog i društvenog identiteta pojedinca“⁷, drugim riječima kako bi uključio sve što je, po uvjerenju Suda, od suštinskog značaja za pojedinca.

¹ Djelimično izdvojeno mišljenje u presudi u predmetu *Evers protiv Njemačke*, br. 17895/14, 28. maj 2020. godine.

² Saglasno mišljenje u predmetu *Dubská i Krejzová protiv Češke Republike*, br. 28859/11 i 28473/12, 11. decembar 2014. godine.

³ Zajedničko djelimično izdvojeno mišljenje u predmetu *Parrillo protiv Italije* [VV], br. 46470/11, ECHR 2015.

⁴ *Brown protiv Stott* (takođe poznat kao *Brown protiv Procurator Fiscal (Dunfermline)*) [2001] 2 WLR 817 PC.

⁵ Milan Kundera, *Besmrtnost*, 1991.

⁶ *Travaux préparatoires* u vezi sa članom 8 Konvencije.

[https://www.rchr.coe.int/LibraryDocs/Travaux/ECHRTravaux-ART8-DH\(56\)12-EN1674980.pdf](https://www.rchr.coe.int/LibraryDocs/Travaux/ECHRTravaux-ART8-DH(56)12-EN1674980.pdf), str 4.

⁷ Vidjeti *Paradiso i Campanelli protiv Italije* [VV], br. 25358/12, stav 159, 24. januar 2017. godine.

Zbog povećanih standarda ljudskog dostojanstva, Sud ne može više primjenjivati principe koji su se primjenjivali nakon Drugog svjetskog rata na aktualna pitanja o ljudskim pravima. Prag ljudske osjetljivosti na tugu je postao izuzetno nizak. Kako je poniženje pogodno tlo za psihološku patnju, naša tolerancija na njega značajno opada.

Društveni napredak zahtijeva evolutivno tumačenje. Iako ga je teže ustanoviti nego napredak u tehnologiji, on poziva na primjenu doktrine „živog drveta“ čak više nego što to čini tehnološki razvoj.

Ljudsko dostojanstvo je narušeno kada je osoba marginalizovana, zanemarena ili degradirana, a koncept napada na ljudsko dostojanstvo danas uključuje ne samo fizičke traume, ne samo duboka traumatska iskustva u, na primjer, kontekst vezan za rat ili katastrofe, već mnoge druge negativne emocije. Granice onoga što je društveno prihvatljivo se dramatično pomjeraju kako današnje društvo postaje osjetljivije na razne vrste patnje različitih društvenih grupa koje su ranije bile lišene prava i nemoćne: žene, djeca, manjine itd. Obeštećenje za ranije napade na njih zahtijeva izmjenu društvenih normi, i pojačan fokus na riječi je pokazatelj značajnih društvenih promjena: sve je više riječi i izraza u našem jeziku koje ne mogu biti izgovorene, jer vrijeđaju osjećanja određenih društvenih grupa, te su stoga okidači koji mogu uzrokovati da ljudi ponovo dožive traumatična iskustva.

Granice nasilja i traume postaju zamagljene: izgubila se značajna razlika između toga da li je neko fizički ili verbalno napadnut, obje vrste nasilja predstavljale bi traumu i obje zahtijevale empatiju. Poniženje ograničava ljudsko dostojanstvo i, u novom smislu, osjećanja i emocionalni integritet traže pravnu zaštitu. Ljudsko dostojanstvo, kako je to lijepo navedeno u presudi Vrhovnog suda Kanade, „znači da pojedinac ili grupa osjećaju samopoštovanje i sopstvenu vrijednost“⁸. Najvažnija osjećanja samoprocjene zahtijevaju društveno prihvatanje sebe kao inherentno vrijednog društvenog bića, dok poniženje kod osobe proizvodi percepciju inferiornosti koji je inkompatibilan sa ljudskim dostojanstvom.

Dvije skorašnje presude Suda koje se odnose na mobing su vrijedne pomena u ovom kontekstu.

U presudi *F.O. protiv Hrvatske*⁹, Sud se bavio pritužbom sedamnaestogodišnjeg učenika državne srednje škole kojeg je profesor u nekoliko navrata nazvao „moronom“, „idiotom“, „budalom“ i „glupim policajcem“ (ovo poslednje zbog toga što je otac podnosioca predstavke radio u policiji); nakon toga je prošao psihološki tretman i psiholog je utvrdio da je zbog psihičkog uznemiravanja u školi podnosilac predstavke imao akutni anksiozni poremećaj.

U oštro podijeljenoj formaciji, sa četiri glasa prema tri, Sud je utvrdio da je primjenjiv član 8, ali je naglasio „najbolje interese podnosioca predstavke kao djeteta“ i „emotivno uznemiravanje, koje je narušilo njegov duševni mir, dostojanstvo i moralni integritet“ (stav 60).

U presudi u predmetu *Beizaras i Levickas protiv Litvanije*¹⁰, dva podnosioca predstavke homoseksualne orijentacije dobili su online komentare ispod svoje fotografije na društvenoj mreži, koji su ukazivali na mržnju prema pripadnicima LGBT populacije uopšte, ali im je i direktno priječeno; dalje, u nekoliko navrata podnosioci predstavke su bili verbalno napadnuti na javnim mjestima. Takođe su primili i nekoliko privatnih prijetećih poruka putem privatnih poruka na društvenim mrežama. Sud je utvrdio da su ovi „uvrjedljivi i vulgarni“ komentari „utili na duševni mir i dostojanstvo podnosilaca predstavke, te da stoga spadaju u obim njihovog privatnog života“ (stav 117). Takođe se pominje i ljudsko dostojanstvo kao ustavna vrijednost (ibid.).

Očigledno, ovo ne znači da svako miješanje u ljudsko dostojanstvo dostiže prag člana 8 Konvencije, već samo ona koja imaju značajan uticaj na psihološki integritet žrtve.

U tom smislu se ne mogu složiti sa dr Dzehtsiarou, jednim od vodećih komentatora Konvencije, koji je istakao da je „uloga suda za ljudska prava da obezbijedi da se minimalna prava zaštite na odgovarajući način, dok se izbjegava 'porast broja ljudskih prava', što je definisano kao tendencija da se svaka pritužba definiše kao kršenje prava“¹¹.

Možemo se pozvati, takođe, i na briljantnu formulu italijanskog filozofa Massima Renza, koji je predložio pojam „minimalno dostojanstvenog ljudskog života“ kao osnov za ljudska prava. Ipak, on je upozorio da je minimalno dostojanstven život nešto manje od minimalno srećnog ili naprednog života¹². Kako bi se razdvojio „minimalno pristojan“ od „minimalno srećnog“ ostaje glavni izazov za evolutivnu interpretaciju Konvencije i nadležnosti Suda *ratione materiae*.

Budući da je tako, zaštita od mobinga kao napada na ljudsko dostojanstvo (zapravo, sami cilj mobinga je dehumanizacija – uništavanje ljudskog dostojanstva) u modernom svijetu se jasno odnosi na „minimalno pristojan“ život.

Uloga sudije, kako je Justice Barak izjavio u uvodnoj riječi, je „da *premosti jaz* između prava i društva“¹³. Naše društvo danas, sa povećanom osjetljivošću zahtijeva od nas da posmatramo mobing kao povredu ljudskih prava. Ukoliko Sud ne reflektuje ove društvene izmjene, neće biti u mogućnosti da reflektuje društvenu realnost i unaprijedi ljudska prava sa istom brzinom. Stoga, po mom mišljenju, ova presuda nije dovela do „porasta broja ljudskih prava“.

⁸ *Law protiv Kanade (Ministar zapošljavanja i integracija)*, (1999) 1SCR 497, stav 53.

⁹ Br. 29555/13, 22. april 2021. godine.

¹⁰ Br. 41288/15, 14. januar 2020. godine.

¹¹ Kanstantsin Dzehtsiarou, *Može li Evropski sud za ljudska prava uobličiti javni red u Evropi?* CUP, 2021, str. 4-5.

¹² Renzo, Massimo, „Ljudske potrebe, ljudska prava“ u: Rowan Cruft, Matteo Liao i Massimo Renzo (eds.) *Filozofske osnove ljudskih prava*, Oksford: Oxford University Press, 2015. godine, str. 570.

¹³ Vidjeti Aharon Barak, *Sudija u demokratiji*, Princeton University Press, 2006. godine.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

FIFTH SECTION

CASE OF ŠPADIJER v. MONTENEGRO
(Application no. 31549/18)

JUDGMENT

Art 8 • Positive obligations • Authorities' failure to protect the applicant from bullying by colleagues • Art 8 applicable • Flawed implementation of civil and criminal law • Failure to take account of the overall context, including potential whistle-blowing

STRASBOURG
9 November 2021

This judgment will become final in the circumstances set out in Article 44 § 2 of the Convention. It may be subject to editorial revision.

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

In the case of Špadijer v. Montenegro,

The European Court of Human Rights (Fifth Section), sitting as a Chamber composed of:

Síofra O’Leary, *President*,

Mārtiņš Mits,

Ganna Yudkivska,

Stéphanie Mourou-Vikström,

Ivana Jelić,

Arnfinn Bårdsen,

Mattias Guyomar, *judges*,

and Victor Soloveytschik, *Section Registrar*,

Having regard to:

the application (no. 31549/18) against Montenegro lodged with the Court under Article 34 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (“the Convention”) by a Montenegrin national, Ms Daliborka Špadijer (“the applicant”), on 27 June 2018;

the decision to give notice to the Montenegrin Government (“the Government”) of the complaints concerning the alleged violation of the applicant’s psychological integrity, the failure of the relevant bodies to protect her from that violation and the lack of an effective domestic remedy in that regard, and to declare the remainder of the application inadmissible;

the parties’ observations;

Having deliberated in private on 5 October 2021,

Delivers the following judgment, which was adopted on that date:

INTRODUCTION

1. The present case concerns primarily bullying at work affecting the applicant’s psychological integrity and the failure of the relevant domestic bodies to protect her, the complaint falling under Article 8 of the Convention. The applicant also complains under Article 13 of the Convention that she did not have a relevant effective domestic remedy.

THE FACTS

2. The applicant was born in 1978 and lives in Podgorica. She was represented by Mr D. Lalićević, a lawyer practising in Podgorica.

3. The Government were represented by their Agent, Ms V. Pavličić.

4. The facts of the case, as submitted by the parties, may be summarised as follows.

5. The applicant worked as a prison guard in the Institute for the Execution of Criminal Sanctions (“the IECS”; *Zavod za izvršenje krivičnih sankcija*) in Podgorica as of September 1998. At the relevant time she was covering the position of head of shift in the women’s prison (*šef smjene Kazneno popravnog doma za žene*).

I. THE INCIDENTS AND THE ENSUING EVENTS

6. In January 2013 the applicant reported five of her colleagues for indecent behaviour at work on New Year’s Eve. As established later in disciplinary proceedings, some of the male guards had entered the women’s prison and one of them had had “physical contact” with two inmates there, which had been tolerated by some of the female guards (see paragraph 13 below).

7. On 12 January 2013 the applicant had a telephone conversation with another colleague, N.R. He told her that she should not have reported the other colleagues unless they had killed somebody, and that it was her fault that they would get fired. He also said that a large number of colleagues were against her, that from then on she should be prepared for anything and that she should take care of what she was doing.

8. In the night of 13 January 2013 the front windscreen of the applicant’s car was broken in front of the building where she lived. On 14 January 2013 an on-site inspection (*uvidaj*) took place and the State prosecutor was informed.

9. On 17 January 2013 the applicant filed a complaint at the police station about her conversation with N.R. and the incident with the car. She also attached video footage taken by a camera from a neighbouring building, in which apparently the perpetrator could be seen damaging the windscreen and planting something underneath the car. The same day the police interviewed N.R. and informed the deputy State prosecutor accordingly. According to the official police records the prosecutor considered that the elements of a criminal offence subject to public prosecution or of a misdemeanour were lacking in the situation involving N.R.

10. On 18 February and 3 October 2013 the applicant requested the Ministry of the Interior and the Police Directorate respectively to deal with her complaint.

11. Between 26 and 28 February 2013 she allegedly reported some other irregularities at work, but without receiving any response whatsoever. There are no more details in the case file in this regard.

12. On 8 March 2013 a prison driver, M.Ž., who was taking some female colleagues to their homes, refused to take the applicant, and instead left her in another part of town. When she explained that it was not where she lived, he replied: “What do you expect, you’re known for your sharp tongue and behaviour”. After a short argument, he drove her home.

13. On 20 March 2013 the colleagues who had been reported for indecent behaviour on New Year’s Eve were found guilty in disciplinary proceedings. It was established that one male guard had allowed two other male guards to enter the women’s prison on New Year’s Eve, and that one of them, A.V., had talked with two inmates and had “physical contact” with them. Two female guards had allowed this. One of these two female guards was also found to have talked and danced with some of the inmates. The applicant’s colleagues were fined between 20% and 30% of their salaries for between two and three months. During the proceedings A.V. was also temporarily suspended from work and received 60% of his salary.

14. On 24 June 2013 the applicant allegedly came across A.V., who told her: "Here is the stinking bitch. If she would only lose 50 kilos she might look acceptable" ("*Evo je smrdulja smrdljiva, da barem smrša 50 kilograma ličila bi na nešto*"), and spat next to her. The applicant reported the incident to Ra.S., head of the prison's security unit. After having enquired with him the next day, Ra.S. told the applicant that A.V. had denied her allegations but that they would both be summoned by the governor of the IECS.

15. As she was not summoned by the governor, the applicant turned to the IECS assistant governor, S.R. He said that he would talk to A.V., but that as of September she would be transferred to a remand prison. When the applicant enquired if she had done something wrong or if she was being punished for something, he replied that he wanted it that way ("*da je to njegova volja*") and that even if the Minister of Justice were to call him, the applicant would no longer be head of shift of the women's prison.

16. Two or three days later the governor of the IECS, M.R., confronted the applicant with A.V, who denied the applicant's allegations. The applicant suggested that they look at the video footage of the place where the encounter had taken place, but M.R. replied that the cameras were not functioning. The applicant enquired with the relevant officer and was told that the cameras were in fact functioning.

17. The applicant submitted that between January and August 2013: (a) the head of the penitentiary facility had forbidden her to organise duty shifts; (b) some of her colleagues had kept ignoring her, and had failed to perform specific tasks allocated by her, without facing any sanctions; (c) her report on the illicit actions of one of the prisoners had never been dealt with; the same prisoner had said that she was not worried about the report as she had been told that the applicant would soon be "out of there" ("*leti sa posla*"); (d) she had been ordered to make coffee twice a day for one of the prisoners, and had complained about it to the assistant governor. She submitted that, on an unspecified date thereafter, the governor of the IECS asked her what had given her the right to complain to the assistant governor about that.

18. On 16 August 2013 the applicant requested her employer to initiate proceedings for her protection against bullying ("*za zaštitu of mobinga*"), and described all of the above incidents. She complained of continuous insults and humiliation at work which were causing health problems.

19. On 26 August 2013 the applicant went on holiday, and on 10 September 2013 she went on sick leave.

20. Between 12 September and 30 October 2013 she asked the inspection authority (*Uprava za inspeksijske poslove*), the prison management and the mediator (the officer in charge of proceedings for bullying in the employer company; see paragraph 48 below) to deal with her request.

21. On 6 November 2013 the mediator dismissed her request as unfounded (*odbacuje se kao nesonovan*). He considered, in substance, that even assuming that her allegations were true, the conduct complained of had not been continuous. The incidents with N.R. and the damage to her car had taken place outside of the workplace and thus were not within the IECS's sphere of responsibility, and her transfer to another position had been due to her failing to do her job properly.

22. On 20 November 2013 the applicant instituted civil proceedings against her employer. She described the above events and maintained that her personal and professional integrity had been violated as a result. She also submitted that no decision on her appointment had been issued as of November 2013 and that her salary was being calculated on the basis of a lower coefficient.

23. During the proceedings an expert witness found that the applicant had psychological problems related to conflict at work and that her capacity to function was permanently reduced by 20% (*trajno umanjenje životne aktivnosti*) owing to post-traumatic stress disorder and an adjustment disorder with episodes of reactive psychosis.

24. On 10 February 2015, at about 9.15 p.m., just over a week before the domestic court was due to rule in the ongoing civil proceedings (see paragraph 28 below), the applicant was assaulted in a car park where she was collecting her daughter after her classes. The attacker approached her from behind and inflicted several blows on the back of her neck and the lower part of her back, and around the left elbow and the thighs. When leaving the attacker told her: "Be careful what you're doing".

25. The same evening the applicant was examined by a doctor in the emergency ward of the clinical centre (*Urgentni centar*), who noted a haematoma of about 3 cm in diameter on the back of her neck, pain in the left shoulder and significantly reduced mobility of the left arm. The doctor also notified a police officer on duty in the emergency ward that the applicant had been assaulted. The police officer talked to the applicant and advised her to file a complaint the next morning.

26. The next morning, on 11 February 2015, the applicant filed a complaint with the police and attached a medical report. She submitted that the attacker had been "rather short", and described his clothing.

27. It transpires from the official police records of 16 February 2015 that the State prosecutor was informed of this and ordered the police to take action to identify the attacker. A police officer made an on-site inspection and spoke to people living in the building in front of which the incident had taken place, but neither measure enabled the attacker to be identified. There was no video surveillance at the scene either. The State prosecutor ordered that the police keep working on the identification of the perpetrator.

28. On 19 February 2015 the Court of First Instance (*Osnovni sud*) in Podgorica ruled against the applicant in civil proceedings (see paragraph 22 above). The court considered her submissions to be true, and observed that the respondent party had offered no evidence to the contrary. It found, on the basis of the expert witness opinion, that the applicant's psychological problems were related to conflict at work. However, it considered, in substance, that the events complained of did not amount to bullying as they had lacked the necessary frequency. In particular, bullying was a form of systematic psychological ill-treatment, rather than being sporadic and individual, and as such required repetition of the actions over a certain period. According to most academics in this field, that meant at least once a week for at least six months. That position was also accepted in the domestic case-law, notably in judgments P.br.2226/11 and P.br.768/11 (see paragraphs 60-61 below).

29. The court examined, in particular, the incidents of 13 January, 8 March and 24 June 2013. The conversation with N.R. had not amounted to psychological ill-treatment, and even assuming that the incident with M.Ž. could be considered as such, it had taken place on 8 March 2013 and the applicant had gone on holiday on 26 August 2013; therefore it had not lasted for six months, nor had it occurred once a week. The events involving the assistant governor and M.R. did not amount to bullying either, especially given that, in accordance with the systematisation of jobs, the applicant had in any event not met the criteria for the position she had been covering at the time. The court considered that these incidents taken together did not amount to bullying either, and that there had been no behaviour aimed at violating the applicant's dignity and integrity, causing fear or creating a hostile, degrading or insulting environment, worsening her working conditions or leading to her isolation and making her resign of her own accord.

30. The court also held that the fact that no decision had been made on the applicant's appointment after November 2013, and the fact that her salary was calculated on the basis of a different coefficient, did not constitute bullying either. If she considered that she had received a lower salary than she was entitled to she could have filed a compensation claim in that regard, and she would be informed of the new decision on appointment on her return from sick leave.

31. The court did not examine the following submissions: that one of the applicant's subordinates had failed to perform the allocated tasks; that the governor of the prison had forbidden the applicant to organise duty shifts, which she had done previously; that the applicant had been ordered to make coffee for one of the prisoners twice a day; that a report concerning the search of one prisoner's rooms had never been dealt with and that the prisoner in question had said that she was not worried about the report as the applicant would soon be fired.

32. The applicant appealed. She submitted that the court had had all the right evidence before it, but that its assessment of that evidence had been incorrect, as had its interpretation of the relevant legislation. She also submitted that on 10 February 2015 she had been assaulted (see paragraph 24 above).

33. On 13 November 2015 and 15 June 2016 the first-instance judgment was upheld by the High Court (*Viši sud*) and the Supreme Court (*Vrhovni sud*) respectively. The High Court confirmed that for actions to constitute bullying it was necessary for them to be repeated over a longer period and continuously. In the applicant's case there had been three incidents in about six months, which could not be considered as amounting to bullying. The court also held that the fact that there had been no new appointment decision and that the applicant's salary had been calculated on the basis of the lower coefficient did not amount to bullying either. The expert witness's finding that the applicant had suffered from stress had reflected her subjective feelings about the said events. The court further found that the assault against the applicant was irrelevant given that she had not proved that it had been related to the respondent party's actions. The Supreme Court held, *inter alia*, that "bullying, as a form of discrimination, [could] constitute discrimination only if the treatment [was] based on personal characteristics of the employee or of a group of employees".

34. On 2 August 2016 the applicant lodged a constitutional appeal. She complained of a violation of her dignity, honour and reputation and of her personal and professional integrity. She also complained of a lack of an effective remedy. She referred to all of the above-mentioned incidents, and submitted that the two incidents in respect of which she had filed criminal complaints were related. She referred, *inter alia*, to Articles 20 and 28 of the Constitution, Article 3 of the Convention and Article 1 of Protocol No. 12.

35. On 15 November 2017 the Constitutional Court dismissed the applicant's constitutional appeal. The court examined it under Articles 28 and 32 of the Constitution, Articles 6 and 14 of the Convention, and Article 1 of Protocol No. 12. It found, in substance, that there were no grounds to find that the applicant had been bullied at work, and that the Supreme Court's judgment was in accordance with the legislation, providing sufficient, relevant and constitutionally acceptable reasons. The Constitutional Court made no reference to the criminal complaints filed by the applicant and the alleged failure of the domestic authorities to act on them. This decision was served on the applicant on 5 January 2018.

II. THE APPLICANT'S EMPLOYMENT

36. The applicant worked in the IECS between September 1998 and May 2016.

37. Between 1 February 2005 and 1 June 2012 she was a State employee in the women's prison.

38. Between 1 June 2012 and 1 December 2013 she was temporarily appointed as an adviser, covering the position of the head of shift. The appointment was extended on a monthly basis, with the relevant decisions specifying that this was to ensure the smooth and successful functioning of the security unit.

39. Between 10 September 2013 and May 2016 the applicant was on sick leave.

40. Until 1 December 2013 her salary was calculated on the basis of a coefficient of 5.01, and after that on the basis of a coefficient of 3.77.

41. In May 2016 the applicant retired owing to a complete loss of working capacity caused by illness. The Pension Fund Disability Commission (*Prvostepena invalidska komisija*) specified in its findings that the applicant's psychological problems had appeared for the first time during 2013 after a stressful situation at work, after which she had received continuous outpatient psychiatric treatment. The Government submitted that these were the data the Commission had obtained from the applicant, and not the Commission's own findings.

III. OTHER RELEVANT FACTS

42. On 2 September 2014 the Ombudsman's office, acting on the applicant's complaint, informed her that it did not consider her rights to have been violated.

43. On 18 February 2020 the Council for Civic Control of the Police, acting at the applicant's request, found that the legislation did not set a time-limit within which an assault needed to be reported, but that it went without saying that it should be reported as soon as possible. It found that in this particular case the applicant had reported the assault in the shortest time possible, following the advice of the police officer on duty in the hospital (see paragraphs 24-26 above).

RELEVANT LEGAL FRAMEWORK AND PRACTICE

I. RELEVANT DOMESTIC LAW

A. Constitution of Montenegro 2007 (*Ustav Crne Gore*; published in the Official Gazette of Montenegro – OGM – nos. 01/07 and 038/13)

44. Article 28 guarantees everyone's dignity and personal security, the inviolability of his or her physical and psychological integrity, and his or her privacy and personal rights. It also prohibits torture and inhuman and degrading treatment.

45. Articles 20 and 32 provide for the right to a legal remedy and the right to a fair trial respectively.

B. Labour Act (*Zakon o radu*, published in OGM nos. 049/08, 026/09, 088/09, 026/10, 059/11, 066/12, 031/14, 053/14 and 004/18)

46. Section 8a of the Labour Act prohibits every form of ill-treatment at work (bullying), that is, any behaviour towards an employee or a group of employees at work which is repeated and is aimed at violating, or represents a violation of, the dignity, reputation, personal or professional integrity or status of the employee, or which causes fear or creates a hostile, humiliating or insulting environment, worsens working conditions or makes the employee isolate himself or herself or prompts him or her to terminate the employment relationship. The same section provides that other details relating to prevention of and protection from bullying are further specified in a separate statute.

C. Prohibition of Ill-treatment at Work Act (*Zakon o zabrani zlostavljanja na radu*, published in OGM nos. 030/12 and 054/16)

47. Section 2 defines bullying as any active or passive behaviour at work or related to work in respect of an employee or a group of employees which is repeated and is aimed at violating, or represents a violation of, the dignity, reputation or personal and professional integrity of the employee, or which causes fear or creates a hostile, humiliating or insulting environment, worsens working conditions or makes the employee isolate himself or herself or makes him or her terminate the employment relationship or another contract. Bullying also encompasses inciting or persuading others to this behaviour. A perpetrator of bullying may be an employer who is a physical person, a person in a position of responsibility with an employer that is a legal entity, an employee or a group of employees at work or another person with whom an employee or an employer comes into contact when performing his or her work.

48. Section 9 provides, *inter alia*, that an employer with more than thirty employees must designate one or more persons who will mediate between the parties in cases of bullying (“the mediator”).

49. Section 12 provides that an employee is entitled to protection from bullying.

50. Sections 15-24 describe the procedure for protection from bullying. In particular, an employee who considers himself or herself to be a victim of bullying must request in writing that a mediator initiate proceedings for protection from bullying. The mediation proceedings are treated as urgent and the mediator must initiate them within three days of receiving a written request. The mediation proceedings must be completed within eight days of their initiation, either by: (a) the parties reaching a written agreement; (b) the mediator issuing a decision that mediation has failed; or (c) the parties waiving further proceedings. The time-limit for completing the mediation proceedings may, in exceptional cases, be extended to thirty days at most. If the parties in dispute fail to reach an agreement the mediator must serve the person who requested the proceedings with notification that the mediation has not been successful, within three days from the expiry of the above time-limit.

51. Section 25 provides that an employee who is not satisfied with the outcome of mediation proceedings may, *inter alia*, file a civil claim before the courts.

52. Section 27 provides that if during the proceedings the claimant makes out an arguable case that there was bullying within the meaning of section 2, the burden of proving that there was no bullying shifts to the respondent party.

D. Criminal Procedure Code 2009 (*Zakonik o krivičnom postupku*; published in OGM nos. 057/09, 049/10, 047/14, 002/15, 035/15, 058/15 and 028/18)

53. Article 256 provides that a criminal complaint is to be submitted to the relevant State prosecutor. A complaint submitted to the police will be accepted and immediately transmitted to the relevant State prosecutor.

54. Article 256a provides that the State prosecutor must issue a decision within three months at the latest. By way of exception, in complex cases, the decision may be issued within six months at the latest (except in cases involving secret surveillance measures). The prosecutor may request in writing an extension for another month.

55. Article 271 provides that the State prosecutor must dismiss the complaint on procedural grounds by a reasoned decision if, *inter alia*, the offence at issue is not a criminal offence, or it is not a criminal offence subject to public prosecution. The person who lodged the complaint and any other injured party must be informed about this decision, and must also be informed that they may file an objection against it.

56. Article 59 § 1 provides that when a State prosecutor finds that there are no grounds for public prosecution he or she must inform the injured party accordingly within eight days and serve him or her with the decision in that regard, while informing him or her of the possibility of taking over the prosecution.

E. Internal Affairs Act (*Zakon o unutrašnjm poslovima*, published in OGM nos. 044/12, 036/13, 001/15 and 087/18)

57. Sections 16 and 17, taken together, provide that a person who considers that his or her rights and freedoms have been violated by police actions may file an objection or initiate court proceedings and seek compensation.

F. IECS Rules on Internal Organisation and Job Systematisation (*Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija*)

58. The 2004 IECS rules on job systematisation provided that candidates for the position of adviser required, *inter alia*, a specific college degree and had to have passed the examination for senior guards supervisor. The position of State employee required a high school diploma.

59. Under the 2006 IECS rules on job systematisation, candidates for the position of adviser required a specific college degree and had to have passed the examination for guards supervisor.

G. Domestic case-law

60. On 26 November 2012 and 10 May 2013 respectively the Court of First Instance in Podgorica ruled in two cases against claimants alleging that they had been victims of bullying (P.br. 768/11 and P.br. 2226/11 respectively). The court found in both cases that in order for ill-treatment to amount to bullying, most academics considered that it needed to be repeated at least once a week for at least six months. In one of the two cases the court also held that besides the frequency, in order to amount to bullying the impugned behaviour had to place the person in question in an unequal position on one of the grounds set out in section 2(2) of the Prohibition of Discrimination Act. In both cases the single judge deciding the case was the same one who later ruled in the applicant's case before the Court of First Instance.

61. Between 15 September 2017 and 24 May 2019 the Courts of First Instance in Cetinje and Podgorica respectively ruled in two cases in favour of claimants and found that they had been victims of bullying. In the first case the claimant had been a victim of bullying between June 2012 and June 2015, and in the second one between January 2013 and April 2017. Both judgments were upheld by the High Court in Podgorica, on 18 May 2018 and 6 September 2019 respectively. None of those decisions included a requirement that in order to amount to bullying the ill-treatment needed to have been repeated at least once a week for at least six months.

II. RELEVANT INTERNATIONAL MATERIAL

62. Part I of the European Social Charter (Revised) provides that the Parties accept as the aim of their policy, to be pursued by all appropriate means both national and international in character, the attainment of conditions in which a number of rights and principles, including the right to dignity at work, may be effectively realised. Part III provides, *inter alia*, that each of the Parties undertakes to consider Part I as a declaration of the aims which it will pursue by all appropriate means.

63. Article 26 provides for the right to dignity at work. Paragraph 2, in particular, provides that, with a view to ensuring the effective exercise of the right of all workers to protection of their dignity at work, the Parties undertake, in consultation with employers' and workers' organisations, to promote awareness, information and prevention of recurrent reprehensible or distinctly negative and offensive actions directed against individual workers in the workplace or in relation to work and to take all appropriate measures to protect workers from such conduct.

64. Montenegro has ratified the European Social Charter (Revised), declaring itself legally bound to accept a number of its provisions, although Article 26 § 2 is not amongst them.

65. On 21 June 2019 the United Nations International Labour Organisation (ILO) adopted a Convention concerning the elimination of violence and harassment in the world of work. The Convention entered into force on 25 June 2021. Montenegro has not ratified it.

THE LAW

I. ALLEGED VIOLATION OF ARTICLE 8 OF THE CONVENTION

66. The applicant complained under Articles 3 and 6 of the Convention of a violation of her psychological integrity caused by continuous active and passive bullying at work, and of the failure of the domestic bodies to protect her from it.

67. The Government contested the applicant's complaint.

68. The Court reiterates that the scope of a case referred to it in the exercise of the right of individual application is determined by the applicant's complaint. A complaint consists of two elements: factual allegations and legal arguments. By virtue of the *jura novit curia* principle the Court is not bound by the legal grounds adduced by the applicant under the Convention and the Protocols thereto and has the power to decide on the characterisation to be given in law to the facts of a complaint by examining it under Articles or provisions of the Convention that are different from those relied upon by the applicant (see *Radomilja and Others v. Croatia* [GC], nos. 37685/10 and 22768/12, § 126, 20 March 2018).

69. The Court considers that the complaint in the present case falls to be examined under Article 8 of the Convention (see *Sandra Janković v. Croatia*, no. 38478/05, § 27, 5 March 2009, and *Dolopoulos v. Greece* (dec.), no. 36656/14, §§ 35-37, 17 November 2015). Article 8 of the Convention reads as follows:

“1. Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.

2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as is in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.”

A. The parties' submissions

1. The Government

70. The Government submitted that the present application was manifestly ill-founded or, alternatively, that there had been no violation of Article 8. In particular, the applicant had referred to only a few situations at work, in which there had been no element of bullying. Her colleagues' comments had been at most inappropriate, and in any event had lacked the necessary frequency to amount to systematic psychological ill-treatment. The decisions issued in that regard, both by the mediator and by the courts, had been duly

reasoned, with the latter also referring to the existing case-law. The applicant had only a high school diploma and thus had not met the conditions for the position of adviser. She had been appointed to that position only temporarily, owing to a lack of staff. As she had been on sick leave continuously as of September 2013 until her retirement she could not have been appointed to a specific post, pursuant to the relevant statutory provisions, and her salary had therefore been calculated in accordance with her permanent position as a State employee.

71. The stress that the applicant had suffered had been her subjective experience (*doživljam*) of the events in question, and the fundamental condition for the respondent's party responsibility, namely a causal relationship between the harm the applicant had suffered and the respondent party's actions, was not met. This had also been recognised by the Ombudsman.

72. The damage to the applicant's car and the assault on her had been isolated incidents, unrelated to each other, and the latter was also unrelated to her claims that she had been a victim of bullying at work. In general, the relevant criminal-law mechanisms in Montenegro were satisfactory. In particular, the applicant's complaint about the assault had been duly processed. Even assuming that the prosecutor had not acted entirely in accordance with the Criminal Procedure Code in terms of the formal actions taken, these had been only technical shortcomings and oversights which should not be viewed with excessive formalism. The applicant, for her part, should have indicated more concretely and in more detail the facts of the assault. The fact that she had not filed a complaint until the next day was also suspicious. Finally, if she had been dissatisfied with the police actions she could have complained in that regard (see paragraph 57 above).

73. The Pension Fund Commission's statement that the first psychological problems had appeared during 2013 after a stressful situation at work was actually based on data obtained from the applicant, and not on the findings of the Commission itself (see paragraph 41 *in fine* above).

2. *The applicant*

74. The applicant reaffirmed her complaint. In particular, the ill-treatment at work had violated her dignity, honour and reputation as well as her personal and professional integrity, which was how bullying was defined in the relevant legislation. It had caused her considerable mental, social and psychosomatic problems which had ultimately led to a permanent loss of working capacity, as established by the Pension Fund, and as a result of which she had had to retire at the age of 37.

75. Despite this, the State bodies had failed to protect her. In particular, the proceedings before her employer had not been in compliance with the relevant legislation (see paragraph 50 above). The conversation with S.R. had not been a professional exchange indicating the criteria provided for in the rules on job systematisation, and the finding that she had not been performing her duties satisfactorily had been unfounded (see paragraph 38 *in fine* above). The courts had failed to take into account a number of situations at work (see paragraph 31 above) and instead had believed her employer, who had not been happy that she had been reporting irregularities at work, not only by her colleagues but by her superiors too.

76. The relevant State bodies had not acted in compliance with the relevant legislation in dealing with her two criminal complaints either. She had reported the assault immediately the next morning, following the advice of the police officer on duty in the hospital, and had provided all the necessary details. The fact that she had not complained about the work of the police officer in charge did not deprive her of her right to have her complaint dealt with.

77. The Ombudsman had ruled only on the basis of her employer's submissions, without summoning and hearing the applicant and the persons to whom the complaint related; this was not in compliance with the relevant legislation either.

78. She had been temporarily appointed as adviser also between 1 September and 1 December 2013, that is, when on sick leave. Finally, the first domestic judgments ruling in favour of victims of bullying had been issued after she had already lodged her constitutional appeal.

B. The Court's assessment

1. *Admissibility*

(a) **Applicability of Article 8 of the Convention**

79. While the Government made no comment as to the applicability of Article 8, this being a matter that goes to the Court's jurisdiction and which it must establish of its own motion (see, for instance, *Jeanty v. Belgium*, no. 82284/17, § 58, 31 March 2020), the Court finds it important to note the following.

80. The Court has previously held, in various contexts, that the concept of private life is a broad term not susceptible to exhaustive definition. It includes a person's physical and psychological integrity (see *Denisov v. Ukraine* [GC], no. 76639/11, § 95, 25 September 2018, and *Remetin v. Croatia*, no. 29525/10, § 90, 11 December 2012), and extends to other values such as well-being and dignity, personality development and relations with other human beings (see *N.Š. v. Croatia*, no. 36908/13, § 95, 10 September 2020, with further references).

81. In order for Article 8 to come into play, however, an attack on a person must attain a certain level of seriousness and be made in a manner causing prejudice to the personal enjoyment of the right to respect for one's private life (see *Beizaras and Levickas v. Lithuania*, no. 41288/15, § 109 *in fine*, 14 January 2020). Not every act or measure which may be said to affect adversely the moral integrity of a person necessarily gives rise to such an interference (see *Nicolae Virgiliu Tănase v. Romania* [GC], no. 41720/13, § 128, 25 June 2019, and the authorities cited therein).

82. In the instant case, the applicant felt distress as a result of the impugned incidents allegedly imputable to her colleagues, including both her subordinates and her superiors, and complained that the State had failed to protect her. The expert's opinion issued in the course of the domestic civil proceedings, which was not disputed either in the domestic proceedings or by the Government, confirmed that the incidents in question had had an adverse impact on the applicant's moral integrity and had left long-lasting effects on her well-being. In particular, the expert established that the applicant had psychological problems related to conflict at work and that her capacity to function was permanently reduced by 20% owing to post-traumatic stress disorder and an adjustment disorder with episodes of reactive psychosis (see paragraph 23 above). The Court considers that, in such circumstances, the causal link between the incidents in question and the alleged deficient reaction of the relevant authorities, on the one hand, and the applicant's

psychological problems, on the other hand, can be regarded as clearly established. In addition, there was a concrete act of physical violence in February 2015 in the applicant's case, which could not necessarily be detached from the other incidents complained of given its proximity to the pending civil proceedings in her regard (see, *mutatis mutandis*, *Sandra Janković*, cited above, § 31; see, conversely, *Hajduová v. Slovakia*, no. 2660/03, § 49, 30 November 2010, in which the Court found that the State had breached its positive obligations under Article 8 even in a situation where the threats against the applicant had not materialised).

83. In these circumstances, the Court finds that the treatment complained of by the applicant reached the threshold of applicability of Article 8.

(b) The Court's assessment

84. The Court notes that this complaint is neither manifestly ill-founded nor inadmissible on any other grounds listed in Article 35 of the Convention. It must therefore be declared admissible.

2. Merits

(a) General principles

85. The relevant principles in this regard are set out, for example, in *Nicolae Virgiliu Tănase*, cited above, §§ 125-28). In particular, while the essential object of Article 8 is to protect the individual against arbitrary interference by the public authorities, there may in addition be positive obligations inherent in effective respect for private life, which may involve the adoption of measures in the sphere of the relations of individuals between themselves (*ibid.*, § 125; see also *Söderman v. Sweden* [GC], no. 5786/08, § 78, ECHR 2013).

86. Whether a case be analysed in terms of a positive duty on the State to take reasonable and appropriate measures to secure the applicant's rights under paragraph 1 of Article 8 or an "interference by a public authority" to be justified in accordance with paragraph 2, the applicable principles are broadly similar (see *Demir and Baykara v. Turkey* [GC], no. 34503/97, § 111, ECHR 2008). In both contexts, regard must be had to the fair balance that has to be struck between the competing interests of the individual and of the community as a whole; and in both contexts the State enjoys a certain margin of appreciation in determining the steps to be taken to ensure compliance with the Convention. Furthermore, even in relation to the positive obligations flowing from the first paragraph of Article 8, in striking the required balance the aims mentioned in the second paragraph may be of a certain relevance (see, for example, *Burlya and Others v. Ukraine*, no. 3289/10, § 162, 6 November 2018).

87. The Court has previously held, in various contexts, that the concept of private life includes a person's physical and psychological integrity. Under Article 8 States have a duty to protect the physical and moral integrity of an individual from other persons. To that end they are to maintain and apply in practice an adequate legal framework affording protection against acts of violence by private individuals (see *Isaković Vidović v. Serbia*, no. 41694/07, § 59, 1 July 2014, and the authorities cited therein), including in the context of harassment at work (see *Dolopoulos*, cited above, §§ 56-57).

88. In the context of attacks on the physical integrity of a person, such protection should be ensured through efficient criminal-law mechanisms (see *Remetin v. Croatia* (no. 2), no. 7446/12, § 70 *in fine*, 24 July 2014, and the authorities cited therein). Where attacks on physical integrity come from a private individual, the Convention does not necessarily require State-assisted prosecution of the attacker in order to secure the applicant's Convention rights (see *Sandra Janković*, cited above, § 50). In such instances, it is conceivable under the Convention for domestic law to afford the applicant a possibility to pursue the prosecution of his attacker, either as a private prosecutor or as the injured party in the role of a subsidiary prosecutor (see *M.S. v. Croatia*, no. 36337/10, § 75, 25 April 2013). In each case, however, irrespective of whether the prosecution remained in the hands of the domestic authorities or the applicant availed himself of the possibility to pursue the prosecution of his attacker, the Court must examine the relevant criminal-law mechanisms and the manner in which they were implemented (see *Remetin*, cited above, §§ 95-96, and the authorities cited therein).

89. As regards less serious acts between individuals which may violate psychological integrity, an adequate legal framework affording protection does not always require that an efficient criminal-law provision covering the specific act be in place. The legal framework could also consist of civil-law remedies capable of affording sufficient protection (see *X and Y v. the Netherlands*, 26 March 1985, §§ 24 and 27, Series A no. 91; *Söderman*, cited above, § 85; *Tolić v. Croatia* (dec.), no. 13482/15, §§ 94-95, 4 June 2019; and *Noveski v. the Former Yugoslav Republic of Macedonia* (dec.), nos. 25163/08 and 2 others, § 61, 13 September 2016).

90. The Court has also considered, albeit in the context of Article 10, that whistle-blowing by an applicant regarding alleged unlawful conduct on the part of his or her employer requires special protection in certain circumstances (see *Guja v. Moldova* [GC], no. 14277/04, §§ 72 and 77, ECHR 2008; *Langner v. Germany*, no. 14464/11, § 47, 17 September 2015; and *Heinisch v. Germany*, no. 28274/08, § 63, ECHR 2011 (extracts)).

(b) Application of these principles

91. The issue before the Court is not whether the remedies used by the applicant led to a result favourable to her but whether they were sufficient and accessible and applied a standard of protection that secured in principle effective defence of the applicant's Article 8 rights.

92. Furthermore, the Court's task is not to substitute itself for the competent domestic authorities in determining the most appropriate methods of protecting individuals from attacks on their personal integrity, but rather to review under the Convention the decisions that those authorities have taken in the exercise of their power of appreciation. The Court will therefore examine whether the domestic authorities, in handling the applicant's case, were in breach of their positive obligation under Article 8 of the Convention (see, *mutatis mutandis*, *Isaković Vidović*, cited above, § 60).

93. The Court observes that the domestic law provided for possibilities for the applicant to seek protection against harassment at work. In her particular case those possibilities included mediation, administrative complaints to her managers and the authorities responsible for managing the prison system, and civil proceedings for damages. There is no indication that those possibilities, as set

out under the relevant law, were inherently inadequate or insufficient to provide the requisite protection against incidents of harassment. It is also important, however, that the available remedies should function in practice.

94. The Court observes that the applicant first initiated proceedings before her employer and then before the civil courts. The mediation proceedings before the applicant's employer were not in compliance with the relevant legislation in that they were neither initiated nor completed within the statutory time-limits. More importantly, the mediator examined whether the applicant's request was well-founded (see paragraph 21 above), thereby overstepping his statutory competence since there was nothing in the legislation authorising him to do so (see paragraph 50 above).

95. After the mediation proceedings the applicant lodged a civil claim. It is undisputed that the civil courts considered the applicant's submissions in respect of the incidents at work to be true and found that there was at least some causal link between those incidents and the applicant's illness and psychological suffering (see paragraph 28 above). Regardless of that, however, the applicant did not receive protection because the courts required proof of incidents occurring every week for six months. Despite the margin of appreciation enjoyed by Contracting States in devising protection mechanisms in respect of acts of harassment at work, the Court finds it difficult to accept the adequacy of such an approach in the instant case. The Court considers that complaints about bullying should be thoroughly examined on a case-by-case basis, in the light of the particular circumstances of each case and taking into account the entire context. In other words, there may be circumstances in which such incidents are less frequent than once a week over a period of six months and still amount to bullying, or circumstances in which such incidents are more frequent and yet do not amount to bullying.

96. The Court also notes that the relevant case-law in Montenegro is scarce and not settled in relation to, in particular, the element of frequency of occurrence of bullying needed to trigger the application of the Prohibition of Ill-treatment at Work Act. Only four domestic judgments have been provided by the Government (see paragraphs 60-61 above). Two of them found in favour of the claimants and two against the claimants, and only the latter two required bullying to occur at least once a week for a period of six months, whereas the former two contained no such requirement. The Court further notes that, when interpreting bullying, the judge ruling in the applicant's case referred to two earlier domestic judgments, in which he had also been the ruling judge.

97. Although the workplace incidents examined in the applicant's case may indeed not have amounted to bullying, the courts examined only some of them, while a number of the incidents complained of remained completely unexamined (see paragraph 31 above). The courts made no attempt to establish how often these other incidents had been repeated and over what period, or to examine them individually and taken together with the other incidents. They also failed to consider the context and the alleged background to the incidents, notably the applicant's reporting some of her colleagues for their conduct on the New Year's Eve, conduct which led to disciplinary proceedings and sanctions. The Court cannot overlook the applicant's allegation that the acts of harassment to which she was subjected were in reaction to her reporting the alleged illegal activities of some of her colleagues and were aimed at silencing and "punishing" her. In the Court's view, States' positive duty under Article 8 to effectively apply in practice laws against serious harassment takes on a particular importance in circumstances where such harassment may have been triggered by "whistle-blowing" activities.

98. Admittedly, the applicant did not pursue some other possible remedies such as challenging the unfavourable calculation of her salary before the courts. However, she did try to obtain protection via an appropriate path in the circumstances since her complaints did not relate to an employment dispute of a pecuniary nature.

99. In addition to the incidents at work there were two other incidents which took place outside of the applicant's workplace, which she considered to be related and in respect of which she filed criminal complaints. Specifically, the applicant's car was damaged in January 2013 and she was assaulted in February 2015.

100. The Court has already held that the relevant domestic criminal legal framework in Montenegro provides sufficient protection in respect of such assaults (see *Miličević v. Montenegro*, no. 27821/16, § 57, 6 November 2018). It observes, however, that, contrary to the relevant legal provisions (see paragraphs 53-56 above), the State prosecutor did not issue any official decision whatsoever for more than eight and six years respectively in response to the applicant's complaints, thereby effectively preventing her from taking over the investigation as a subsidiary prosecutor, or a private prosecutor as the case might be, and consequently denying her the ability to bring proceedings before a court of competent jurisdiction. The applicant raised before the Constitutional Court the issue concerning the State prosecutor's failure to deal with her criminal complaints, but that court made no reference to it whatsoever (see paragraph 35 above). While it might have been established that neither the damaging of the applicant's car nor the assault against her were in any way related to the incidents at work, the Court cannot but note the above failures of the domestic bodies in dealing with the applicant's criminal complaints in that regard (see *Remetin (no. 2)*, cited above, §§ 111-12).

101. In view of the above the Court considers that the manner in which the civil and criminal-law mechanisms were implemented in the particular circumstances of the applicant's case, in particular the lack of assessment of all the incidents in question and the failure to take account of the overall context, including the potential whistle-blowing context, was defective to the point of constituting a violation of the respondent State's positive obligations under Article 8 of the Convention. There has accordingly been a violation of that Article.

II. ALLEGED VIOLATION OF ARTICLE 13 OF THE CONVENTION

102. The Government were also given notice of a complaint under Article 13 of the Convention, which reads as follows:

"Everyone whose rights and freedoms as set forth in [the] Convention are violated shall have an effective remedy before a national authority notwithstanding that the violation has been committed by persons acting in an official capacity."

103. The Government contested the applicant's submissions in this regard.

104. Given that the applicant's complaint under Article 13 is effectively the same as her complaint already considered under Article 8, and having regard to its finding in respect of the latter (see, in particular, paragraph 101 above), the Court declares the former complaint admissible but considers that it need not be examined separately on its merits (see *Isaković Vidović*, cited above, § 66, and the authorities cited therein).

III. APPLICATION OF ARTICLE 41 OF THE CONVENTION

105. Article 41 of the Convention provides:

“If the Court finds that there has been a violation of the Convention or the Protocols thereto, and if the internal law of the High Contracting Party concerned allows only partial reparation to be made, the Court shall, if necessary, afford just satisfaction to the injured party.”

A. Damage

106. The applicant claimed 50,000 euros (EUR) in respect of non-pecuniary damage.

107. The Government contested the claim as unfounded and excessive.

108. The Court awards the applicant EUR 4,500 in respect of non-pecuniary damage, plus any tax that may be chargeable.

B. Costs and expenses

109. The applicant also claimed EUR 1,000 in total for the costs and expenses incurred before the domestic courts and the Court. She submitted as proof a copy of a payment slip certifying that she had paid the specified amount to her representative for her representation before the Constitutional Court and the Court.

110. The Government contested the claim as unfounded and excessive, and insufficiently itemised.

111. According to the Court’s case-law, an applicant is entitled to the reimbursement of costs and expenses only in so far as it has been shown that these were actually and necessarily incurred and are reasonable as to quantum. In the present case, regard being had to the documents in its possession and the above criteria, the Court considers it reasonable to award the entire sum claimed covering costs under all heads, plus any tax that may be chargeable to the applicant.

C. Default interest

112. The Court considers it appropriate that the default interest rate should be based on the marginal lending rate of the European Central Bank, to which should be added three percentage points.

FOR THESE REASONS, THE COURT, UNANIMOUSLY,

1. *Declares* the application admissible;
2. *Holds* that there has been a violation of Article 8 of the Convention;
3. *Holds* that there is no need to examine the complaint under Article 13 of the Convention;
4. *Holds*
  - (a) that the respondent State is to pay the applicant, within three months from the date on which the judgment becomes final in accordance with Article 44 § 2 of the Convention, the following amounts:
    - (i) EUR 4,500 (four thousand five hundred euros), plus any tax that may be chargeable, in respect of non-pecuniary damage;
    - (ii) EUR 1,000 (one thousand euros), plus any tax that may be chargeable to the applicant, in respect of costs and expenses;
  - (b) that from the expiry of the above-mentioned three months until settlement simple interest shall be payable on the above amounts at a rate equal to the marginal lending rate of the European Central Bank during the default period plus three percentage points;
5. *Dismisses* the remainder of the applicant’s claim for just satisfaction.

Done in English, and notified in writing on 9 November 2021, pursuant to Rule 77 §§ 2 and 3 of the Rules of Court.

Victor Soloveytschik
Registrar

Síofra O’Leary
President

In accordance with Article 45 § 2 of the Convention and Rule 74 § 2 of the Rules of Court, the separate opinion of Judge Yudkivska is annexed to this judgment.

S.O.L.
V.S.

CONCURRING OPINION OF JUDGE YUDKIVSKA

I voted together with my colleagues for the finding that Article 8 of the Convention is applicable in the present case, albeit with some hesitation.

There is no doubt that the applicant was deeply humiliated by her colleagues – both superiors and subordinates – and as a result, as concluded in paragraph 82 of the judgment, “felt distress” and experienced “psychological problems related to conflict at work” and “post-traumatic stress disorder”.

However, is this enough to reach the threshold of severity required to trigger the State’s positive obligations under Article 8?

At first glance it looks like an unfortunate, but rather banal, conflict situation in the workplace: the applicant was not allowed to organise duty shifts; some of her colleagues kept ignoring her and failed to perform tasks assigned by her; her report on the actions of one of the prisoners was never dealt with; the same prisoner said that she was not worried about the report as she had been told that the applicant would soon be “out of there”; and she was ordered to make coffee twice a day for one of the prisoners. This clearly put the applicant in a very difficult situation; however, by itself, this obvious unease was not capable of coming within the ambit of Article 8 requiring the State to react.

In addition, at one point the front windscreen of the applicant’s car was broken; about six months later a colleague suggested she should lose fifty kilos in order to “look acceptable”; and some twenty months later she was beaten up in a car park – an incident which, according to the Chamber, “could not necessarily be detached from the other incidents complained of” (in other words, it was likely that this incident was part of a campaign against the applicant, although that was not proved).

All of these incidents taken together constituted “bullying” in the applicant’s view.

In my years at the Court, I have consistently opposed the proliferation of what are construed to be “fundamental rights”. I have argued that “the Convention cannot be interpreted as an inexhaustible source of different privileges which were never intended to be guaranteed”¹; that Article 8 does not require “the State to guarantee the level of comfort an individual seeks ... A mere issue of a greater or lesser degree of psychological comfort does not ... reach the required ‘level of seriousness’, and goes far beyond the original intentions of the drafters of the Convention to protect the private life of an individual against arbitrary interference by the public authorities”²; and that “the Convention ... is concerned exclusively with the protection of fundamental human rights rather than with the fostering of feelings of one kind or another”³.

Lord Bingham famously observed that “[t]he Convention is concerned with rights and freedoms which are of *real* importance in a modern democracy governed by the rule of law. It does not, as is sometimes mistakenly thought, offer relief from ‘the heartache and the thousand natural shocks that flesh is heir to’”⁴ (emphasis added). In another recent separate opinion I quoted Milan Kundera, for whom the very notion of “human rights” had lost its meaning, becoming more a “kind of universal stance of everyone toward everything ... the desire for love [being turned into] the right to love, the desire for friendship [being turned into] the right to friendship ...”⁵.

From this perspective, the applicant’s sufferings appear to be a regrettable “heartache” and a “desire” for normal relations with colleagues, rather than a fundamental right. It is hard to imagine that the “founding fathers” of the Convention who drafted Article 8 – explicitly seeking to limit it “solely to the *essential* rights”⁶ (emphasis added) – as a classic negative right guaranteeing protection from unlawful and arbitrary interference with one’s private and family life, meant to secure a right to a normal working atmosphere and protection from slurs on the part of one’s co-workers.

It is noticeable that, in recent years, the Court has dramatically expanded the protection of the personal sphere to include virtually all “aspects of an individual’s physical and social identity”⁷, in other words to include everything that, the Court believes, is of *essential importance* for a person.

Due to growing standards of human dignity, the Court can no longer apply post-Second World War approaches to current pressing human rights issues. The human sensitivity threshold to griefs has become extremely low. As humiliation is a breeding ground for psychological suffering, our tolerance towards it has declined considerably.

Social advances require evolutive interpretation. Although they are much harder to pin down than advances in technology, they call for application of the “living tree” doctrine even more than technological development does.

Human dignity is harmed when a person is marginalised, disregarded or degraded, and the concept of an attack on human dignity today includes not only physical trauma, not only deeply traumatic experiences in, for example, a war- or disaster-related context, but many other negative emotions. The boundaries of what is socially acceptable are dramatically shifting as today’s society becomes more sensitive to many kinds of sufferings of different social groups that were previously deprived and powerless: women, children, minorities, and so on. Reparation for past offences against them requires a change of social norms, and the increased focus on *words* is a marker of important social changes: there are more and more words and expressions in our language that cannot be uttered because they offend the feelings of certain social groups and thus are triggers that might cause people to relive traumatic experiences.

The margins of violence and of trauma are becoming blurred: whether one was physically or verbally attacked lost a major difference – both would be trauma, and both would demand empathy. Humiliation limits human dignity, and, in the new sensitivity, feelings and emotional integrity seek legal protection. Human dignity, as elegantly put by the Supreme Court of Canada, “means that an individual or group feels self-respect and self-worth”⁸. The most important emotions of self-assessment need a society’s acceptance of oneself as an inherently valuable human being, whilst humiliation produces in a person a perception of inferiority incompatible with human dignity.

Two recent judgments of the Court relating to bullying are worth mentioning in this context.

¹ Partly dissenting opinion in the case of *Evers v. Germany*, no. 17895/14, 28 May 2020.

² Concurring opinion in the case of *Dubská and Krejzová v. the Czech Republic*, nos. 28859/11 and 28473/12, 11 December 2014.

³ Joint partly dissenting opinion in the case of *Parrillo v. Italy* [GC], no. 46470/11, ECHR 2015.

⁴ *Brown v. Stott* (also known as *Brown v. Procurator Fiscal (Dunfermline)*) [2001] 2 WLR 817 PC.

⁵ Milan Kundera, *Immortality*, 1991.

⁶ *Travaux préparatoires* concerning Article 8. [https://www.echr.coe.int/LibraryDocs/Travaux/ECHRTravaux-ART8-DH\(56\)12-EN1674980.pdf](https://www.echr.coe.int/LibraryDocs/Travaux/ECHRTravaux-ART8-DH(56)12-EN1674980.pdf), p.4.

⁷ See *Paradiso and Campanelli v. Italy* [GC], no. 25358/12, § 159, 24 January 2017.

⁸ *Law v. Canada (Minister of Employment and Integration)*, (1999) 1SCR 497, § 53.

In *F.O. v. Croatia*⁹, the Court dealt with a complaint from a 17-year-old student in a public high school whose teacher had on several occasions called him “a moron”, an “idiot”, a “fool” and a “stupid cop” (this last one because the applicant’s father worked in the police); he subsequently underwent psychological treatment and a psychologist found that owing to the psychological harassment at school the applicant was suffering from an acute anxiety disorder.

In a sharply divided formation, by four votes to three, the Court found Article 8 to be applicable, but stressed “the best interests of the applicant as a child” and “his emotional disturbance, which affected his psychological well-being, dignity and moral integrity” (§ 60).

In *Beizaras and Levickas v. Lithuania*¹⁰, two gay applicants received online comments under their photo on social media that showed hatred towards LGBT people in general, but also directly threatened them; furthermore, on several occasions the applicants had been verbally harassed in public places. They had also received several threatening private messages in their social media mailboxes. The Court found that these “offensive and vulgar” comments had “affected the applicants’ psychological well-being and dignity, thus falling within the sphere of their private life” (§ 117). Reference was also made to “human dignity as a constitutional value” (*ibid.*).

Obviously, this does not mean that every interference with human dignity reaches the Article 8 threshold, but only those that have a serious effect on the psychological integrity of the victim.

In this respect I could not agree more with Dr Dzehtsiarou, one of the leading commentators on the ECHR, who pointed out that “the role of a human rights court is to ensure that minimal rights are properly protected while avoiding ‘human rights inflation’, which was defined as ‘the tendency to frame any grievance as a rights violation’”¹¹.

One may also refer to the brilliant formula of the Italian philosopher Massimo Renzo, who suggested the notion of a “minimally decent human life” as the basis for human rights. He warned, however, that “a minimally decent life is something less than a minimally happy or flourishing life”¹². To distinguish “minimally decent” from “minimally happy” remains the main challenge for the evolutive interpretation of the Convention and the Court’s competence *ratione materiae*.

This being so, protection from bullying as an attack on human dignity (actually the very aim of bullying is dehumanisation – a destruction of human dignity) in the modern world clearly relates to a “minimally decent” life.

The role of the judge, in Justice Barak’s apt words, is “bridging the gap between law and society”¹³. Our society today with its increased sensitivity requires us to see bullying as a human rights abuse. If the Court does not reflect these societal changes it will be unable to reflect the social reality and advance human rights with the same speed. Therefore, in my view, the present judgment does not amount to “human rights inflation”.

---

⁹ No. 29555/13, 22 April 2021.

¹⁰ No. 41288/15, 14 January 2020.

¹¹ Kanstantsin Dzehtsiarou, *Can the European Court of Human Rights Shape European Public Order?* CUP, 2021, pp. 4-5.

¹² Renzo, Massimo, “Human Needs, Human Rights”, in: Rowan Cruft, Matthew Liao and Massimo Renzo (eds.), *The Philosophical Foundations of Human Rights*, Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 570.

¹³ See Aharon Barak, *The judge in a democracy*, Princeton University Press, 2006.

279.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PETO ODJELJENJE

PREDMET CENTROPROM HOLDING AD BEOGRAD
protiv CRNE GORE
(Predstavka br. 30796/10)

PRESUDA

STRAZBUR
10. februar 2022. godine

Ova presuda je pravosnažna ali može biti predmet redakcijske izmjene.

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

U predmetu Centroprom Holding AD Beograd protiv Crne Gore,

Evropski sud za ljudska prava (Peto odjeljenje), na zasjedanju Odbora u sastavu:

Lətif Hüseynov, *predsjednik*,

Lado Chanturia,

Arnfinn Bårdsen, *sudije*,

i Viktoriya Maradudina, *v.d. zamjenika registrara Odjeljenja*,

Nakon vijećanja na sjednici zatvorenoj za javnost, održanoj 20. januara 2022. godine,

Donosi sljedeću presudu, koja je usvojena tog dana:

POSTUPAK

1. Predmet je pokrenut predstavkom koja je protiv Crne Gore Sudu na osnovu člana 34 Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: „Konvencija“) podnijeta 10. maja 2010. godine.
2. Privredno društvo-podnosioca predstavke je zastupala g-đa V. Čejović, advokatica iz Bara.
3. Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: „Vlada“) je obaviještena o predstavi.

ČINJENICE

4. Detalji o privrednom društvu-podnosiocu predstavke relevantni za predstavku su dati u priloženoj tabeli.
5. Kompanija-podnosilac predstavke se žalila na prekomjernu dužinu trajanja građanskog postupka. Takođe je iznijela druge pritužbe po osnovu Konvencije.

PRAVO

I NAVODNA POVREDA ČLANA 6 STAV 1 KONVENCIJE

6. Kompanija-podnosilac predstavke se, prije svega, žalila da dužina trajanja predmetnog građanskog postupka nije bila u skladu sa zahtjevom „razumnog roka“. Pozvala se na član 6 stav 1 Konvencije koji glasi kako slijedi:

Član 6 stav 1

“Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ... ima pravo na ... raspravu u razumnom roku pred ... sudom...”

7. Sud ponavlja da razumnost dužine trajanja postupka mora biti procijenjena u svjetlu okolnosti konkretnog predmeta i u odnosu na sljedeće kriterijume: složenost predmeta, ponašanje podnosioca predstavke i relevantnih organa, kao i od kakvog je značaja predmet spora za podnosioca predstavke (vidjeti *Frydender protiv Francuske* [VV], br. 30979/96, stav 43, ECHR 2000-VII).
8. U vodećem predmetu *Stakić protiv Crne Gore*, br. 49320/07, stavovi 45-51, presuda od 2. oktobra 2012. godine, Sud je već utvrdio povredu prava u pogledu pitanja sličnim onima iz ovog predmeta.
9. Prilikom ispitivanja cjelokupnog materijala koji mu je dostavljen, Sud nije utvrdio da postoje činjenice ili argumenti koji bi opravdali ukupnu dužinu trajanja postupka na nacionalnom nivou. Imajući u vidu svoju sudsku praksu o ovom pitanju, Sud smatra da je u konkretnom predmetu dužina trajanja postupka bila prekomjerna i da nije ispunila zahtjev „razumnog roka“.
10. Stoga, pritužba je prihvatljiva i otkriva povredu člana 6 stav 1 Konvencije.

II OSTALE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

11. Razmatrajući činjenice predmeta, podneske stranaka i gore navedena nalazišta, Sud smatra da se bavio glavnim pravnim pitanjima koja su pokrenuta u ovom predmetu, i ne nalazi potrebu da ispituje ostatak pritužbe kompanije-podnosioca predstavke na osnovu člana 13 Konvencije, jer je blisko povezana sa pritužbom u odnosu na član 6 stav 1 i zasnivaju se na istim činjenicama (vidjeti *S.C. Britanic World S.R.L. protiv Rumunije*, br. 8602/09, stav 50, 26. april 2016. godine; *Magomedov i drugi protiv Rusije*, br. 33636/09 i 9 drugih, stav 103, 28. mart 2017. godine; *Mutsayeva protiv Rusije* [Odbor], br. 1667/11, stav 29, 11. maj 2021. godine; i, *mutatis mutandis*, *Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu protiv Rumunije* [VV], br. 47848/08, stav 156, ECHR 2014)

III PRIMJENA ČLANA 41 KONVENCIJE

12. Članom 41 Konvencije se predviđa:

„Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili Protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo djelimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj strani.“

13. Razmatrajući dokumenta koja je imao na raspolaganju i svoju sudsku praksu (vidjeti, naročito, *Stakić*, gore citirana, stav 65), Sud smatra razumnim da dodijeli iznose navedene u priloženoj tabeli i odbija ostatak zahtjeva kompanije-podnosioca predstavke za pravičnim zadovoljenjem.

14. Sud smatra da je prikladno da se zatezna kamata zasniva na najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke, uz dodatak od tri procentna poena.

IZ TIH RAZLOGA, SUD, JEDNOGLASNO

1. *Proglašava* pritužbu na osnovu člana 6 stav 1 Konvencije prihvatljivim;
2. *Utvrdjuje* da je bilo povrede člana 6 stav 1 Konvencije u vezi sa prekomjernom dužinom trajanja građanskog postupka;
3. *Utvrdjuje* da nije neophodno da ispituje prihvatljivost i osnovanost pritužbe na osnovu člana 13 Konvencije;
4. *Utvrdjuje*
  - (a) da tužena država treba da plati kompaniji-podnosiocu predstavke, u roku od tri mjeseca, iznose koji su navedeni u tabeli u prilogu, po stopi primjenjivoj na dan uplate;
  - (b) da će se od dana isteka gore pomenuta tri mjeseca do dana isplate obračunavati kamata koja je jednaka najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke uz dodatak od tri procentna poena;
5. *Odbija* ostatak zahtjeva kompanije-podnosioca predstavke za pravičnim zadovoljenjem.

Sačinjeno na engleskom jeziku i dostavljeno u pisanoj formi, 10. februara 2022. godine, u skladu sa Pravilom 77 stavovi 2 i 3 Poslovnika Suda.

Viktorija Maradudina
v.d. zamjenika registrara

Lətif Hüseynov
predsjednik

PRILOG

U predstavci su navedene žalbe u smislu člana 6 stav 1 Konvencije
(prekomjerna dužina trajanja građanskog postupka)

Broj predstavke Datum podnošenja	Naziv kompanije-podnosioca predstavke	Početak postupka ili datum stupanja na snagu Konvencije u odnosu na Crnu Goru (3. mart 2004. godine)	Okončanje postupka	Ukupna dužina trajanja postupka Nivoi nadležnosti	Iznos dodijeljen na ime nematerijalne štete po podnosiocu predstavke (u eurima) ¹	Iznos dodijeljen na ime troškova i izdataka po predstavci (u eurima) ²
30796/10 10. maj 2010. godine	CENTROPROM HOLDING AD BEOGRAD	3. mart 2004. godine	2. april 2015. godine	11 godina i 1 mjesec 3 nivoa nadležnosti	3.000,00	500,00

¹ Uvećano za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti.

² Uvećano za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

FIFTH SECTION
**CASE OF CENTROPROM HOLDING AD BEOGRAD
v. MONTENEGRO**
(Application no. 30796/10)

JUDGMENT

STRASBOURG
10 February 2022

This judgment is final but it may be subject to editorial revision.

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

In the case of Centroprom Holding AD Beograd v. Montenegro,

The European Court of Human Rights (Fifth Section), sitting as a Committee composed of:

Latif Hüseyinov, *President*,

Lado Chanturia,

Arnfinn Bårdsen, *judges*,

and Viktoriya Maradudina, *Acting Deputy Section Registrar*,

Having deliberated in private on 20 January 2022,

Delivers the following judgment, which was adopted on that date:

PROCEDURE

1. The case originated in an application against Montenegro lodged with the Court under Article 34 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (“the Convention”) on 10 May 2010.

2. The applicant company was represented by Ms V. Čejović, a lawyer practising in Bar.

3. The Montenegrin Government (“the Government”) were given notice of the application.

THE FACTS

4. The applicant company’s details and information relevant to the application are set out in the appended table.

5. The applicant company complained of the excessive length of civil proceedings. It also raised other complaints under the Convention.

THE LAW

I. ALLEGED VIOLATION OF ARTICLE 6 § 1 OF THE CONVENTION

6. The applicant company complained principally that the length of the civil proceedings in question had been incompatible with the “reasonable time” requirement. It relied on Article 6 § 1 of the Convention, which reads as follows:

Article 6 § 1

“In the determination of his civil rights and obligations ... everyone is entitled to a ... hearing within a reasonable time by [a] ... tribunal ...”

7. The Court reiterates that the reasonableness of the length of proceedings must be assessed in the light of the circumstances of the case and with reference to the following criteria: the complexity of the case, the conduct of the applicant and the relevant authorities and what was at stake for the applicant in the dispute (see *Frydlender v. France* [GC], no. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII).

8. In the leading case of *Stakić v. Montenegro*, no. 49320/07, §§ 45-51, 2 October 2012, the Court already found a violation in respect of issues similar to those in the present case.

9. Having examined all the material submitted to it, the Court has not found any fact or argument capable of justifying the overall length of the proceedings at the national level. Having regard to its case-law on the subject, the Court considers that in the instant case the length of the proceedings was excessive and failed to meet the “reasonable time” requirement.

10. This complaint is therefore admissible and discloses a breach of Article 6 § 1 of the Convention.

II. OTHER ALLEGED VIOLATIONS OF THE CONVENTION

11. Having regard to the facts of the case, submissions by the parties, and its findings above, the Court considers that it has dealt with the main legal question raised in the case, and sees no need to examine the applicant company’s remaining complaint under Article 13 of the Convention because it is closely linked to the complaint under Article 6 § 1 and is based on the same facts (see *S.C. Britanic World S.R.L. v. Romania*, no. 8602/09, § 50, 26 April 2016; *Magomedov and Others v. Russia*, nos. 33636/09 and 9 others, § 103, 28 March 2017; *Mutsayeva v. Russia* [Committee], no. 1667/11, § 29, 11 May 2021; and, *mutatis mutandis*, *Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu v. Romania* [GC], no. 47848/08, § 156, ECHR 2014).

III. APPLICATION OF ARTICLE 41 OF THE CONVENTION

12. Article 41 of the Convention provides:

“If the Court finds that there has been a violation of the Convention or the Protocols thereto, and if the internal law of the High Contracting Party concerned allows only partial reparation to be made, the Court shall, if necessary, afford just satisfaction to the injured party.”

13. Regard being had to the documents in its possession and to its case-law (see, in particular, *Stakić*, cited above, § 65), the Court considers it reasonable to award the sums indicated in the appended table and dismisses the remainder of the applicant company’s claims for just satisfaction.

14. The Court considers it appropriate that the default interest rate should be based on the marginal lending rate of the European Central Bank, to which should be added three percentage points.

FOR THESE REASONS, THE COURT, UNANIMOUSLY,

1. *Declares* the complaint under Article 6 § 1 of the Convention admissible;
2. *Holds* that there has been a violation of Article 6 § 1 of the Convention concerning the excessive length of civil proceedings;
3. *Holds* that it is not necessary to examine the admissibility and merits of the complaint under Article 13 of the Convention;
4. *Holds*
  - (a) that the respondent State is to pay the applicant company, within three months, the amounts indicated in the appended table, at the rate applicable at the date of settlement;
  - (b) that from the expiry of the above-mentioned three months until settlement simple interest shall be payable on the above amounts at a rate equal to the marginal lending rate of the European Central Bank during the default period plus three percentage points.
5. *Dismisses* the remainder of the applicant company's claims for just satisfaction

Done in English, and notified in writing on 10 February 2022, pursuant to Rule 77 §§ 2 and 3 of the Rules of Court.

Viktoriya Maradudina
Acting Deputy Registrar

Lətif Hüseynov
President

APPENDIX

Application raising complaints under Article 6 § 1 of the Convention
(excessive length of civil proceedings)

Application no. Date of introduction	Applicant company's name	Start of proceedings or date of entry into force of the Convention in respect of Montenegro (3 March 2004)	End of proceedings	Total length Levels of jurisdiction	Amount awarded for non-pecuniary damage per applicant (in euros) ¹	Amount awarded for costs and expenses per application (in euros) ²
30796/10 10/05/2010	CENTROPROM HOLDING AD BEOGRAD	03/03/2004	02/04/2015	11 year and 1 month 3 levels of jurisdiction	3,000	500

¹ Plus any tax that may be chargeable to the applicant.

² Plus any tax that may be chargeable to the applicant.

280.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PETO ODJELJENJE

PREDMET JOVAŠEVIĆ I DRUGI protiv CRNE GORE
(Predstavka br. 41809/14)

PRESUDA

STRAZBUR
10. februar 2022. godine

Ova presuda je pravosnažna ali može biti predmet redakcijske izmjene.

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

U predmetu Jovašević i drugi protiv Crne Gore,

Evropski sud za ljudska prava (Peto odjeljenje), na zasjedanju Odbora u sastavu:

Latif Hüseyinov, *predsjednik,*

Lado Chanturia,

Arnfinn Bårdsen, *sudije,*

i Viktoriya Maradudina, *v.d. zamjenika registrara Odjeljenja,*

Nakon vijećanja na sjednici zatvorenoj za javnost, održanoj 20. januara 2022. godine,

Donosi sljedeću presudu, koja je usvojena tog dana:

POSTUPAK

1. Predmet je pokrenut predstavkom koja je protiv Crne Gore podnijeta Sudu na osnovu člana 34 Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: „Konvencija“) podnijeta 14. maja 2014. godine.

2. Podnosiocima predstavke je zastupao g-din D. Milošević, advokat iz Beograda.

3. Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: „Vlada“) je obaviještena o predstavci.

ČINJENICE

4. Lista podnosilaca predstavke i detalji relevantni za predstavku su navedeni u priloženoj tabeli.

5. Podnosioci predstavke su se žalili na prekomjernu dužinu trajanja upravnog postupka.

PRAVO

I SMRT NEKIH PODNOSILACA PREDSTAVKE

6. Advokat podnosilaca predstavke je obavijestio Sud da su četiri podnosioca predstavke (vidjeti tabelu u prilogu za dalje detalje) preminula tokom trajanja postupka pred ovim Sudom. Međutim, advokat nije dostavio punomoćja koja su potpisali njihovi nasljednici

7. Pod ovim okolnostima, Sud zaključuje da nijedan od nasljednika preminulih podnosilaca predstavke nije izrazio želju da nastavi sa postupkom pred Sudom u smislu člana 37 stav 1(a) Konvencije.

8. U skladu sa gore navedenim, predmet treba da bude skinut sa liste predmeta u odnosu na četiri podnosioca predstavke čiji su datumi smrti navedeni u priloženoj tabeli.

II NAVODNA POVREDA ČLANA 6 STAV 1 KONVENCIJE

9. Podnosioci predstavke su se žalili da dužina trajanja predmetnog upravnog postupka nije bila u skladu sa zahtjevom „razumnog roka“. Pozvali su se na član 6 stav 1 Konvencije koji glasi kako slijedi:

Član 6 stav 1

“Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ... ima pravo na ... raspravu u razumnom roku pred ... sudom...”

10. Sud ponavlja da razumnost dužine trajanja postupka mora biti procijenjena u svijetlu okolnosti konkretnog predmeta i u odnosu na sljedeće kriterijume: složenost predmeta, ponašanje podnosilaca predstavke i relevantnih organa, kao i od kakvog je značaja predmet spora za podnosiocima predstavke (vidjeti *Frydlender protiv Francuske* [VV], br. 30979/96, stav 43, ECHR 2000-VII).

11. U vodećem predmetu *Živaljević protiv Crne Gore*, br. 17229/04, stavovi 72-78, presuda od 8. marta 2011. godine, Sud je već utvrdio povredu prava u pogledu pitanja sličnih onim iz ovog predmeta.

12. Prilikom ispitivanja cjelokupnog materijala koji mu je dostavljen, Sud nije utvrdio da postoje činjenice ili argumenti koji bi opravdali ukupnu dužinu trajanja postupka na nacionalnom nivou. Imajući u vidu svoju sudsku praksu o ovom pitanju, Sud smatra da je u konkretnom predmetu dužina trajanja postupka bila prekomjerna i da nije ispunila zahtjev „razumnog roka“.

13. Stoga, pritužbe su prihvatljive i otkrivaju povredu člana 6 stav 1 Konvencije.

III PRIMJENA ČLANA 41 KONVENCIJE

14. Članom 41 Konvencije se predviđa:

„Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili Protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo djelimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj strani.“

15. Razmatrajući dokumenta koja je imao na raspolaganju i postojeću sudsku praksu (vidjeti, naročito, *Živaljević*, gore citirana, stav 85), Sud smatra razumnim da dodijeli iznose navedene u priloženoj tabeli i odbija ostatak zahtjeva podnosioca predstavke za pravičnim zadovoljenjem.

16. Sud smatra da je prikladno da se zatezna kamata zasniva na najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke, uz dodatak od tri procentna poena.

IZ TIH RAZLOGA, SUD, JEDNOGLASNO

1. *Odlučuje* da izbriše predstavku sa liste predmeta u dijelu u kojem su je podnijela četiri podnosioca predstavke koji su u priloženoj tabeli označeni pod brojevima 1, 3, 5 i 7, a ostatak predstavke proglašava prihvatljivom;
2. *Utvrđuje* da je u predmetnoj predstavi došlo do povrede člana 6 stav 1 Konvencije u vezi sa prekomjernom dužinom trajanja upravnog postupka;
3. *Utvrđuje*
  - (a) da tužena država treba da plati podnosiocima predstavke, izuzimajući podnosiocima predstavke koji su preminuli, u roku od tri mjeseca, iznose koji su navedeni u priloženoj tabeli, po stopi primjenjivoj na dan uplate;
  - (b) da će se od dana isteka gore pomenuta tri mjeseca do dana isplate obračunavati kamata koja je jednaka najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke uz dodatak od tri procentna poena;
4. *Odbija* ostatak zahtjeva podnosioca predstavke za pravičnim zadovoljenjem.

Sačinjeno na engleskom jeziku i dostavljeno u pisanoj formi, 10. februara 2022. godine, u skladu sa Pravilom 77 stavovi 2 i 3 Poslovnika Suda.

Viktoriya Maradudina
v.d. zamjenika registrara

Latif Hüseyinov
predsjednik

PRILOG

U predstavci su navedene žalbe u smislu člana 6 stav 1 Konvencije
(prekomjerna dužina trajanja upravnog postupka)

Predstavka br. Datum podnošenja	Ime podnosioca predstavke Godina rođenja	Datum početka postupka	Okončanje postupka	Ukupna dužina trajanja postupka Nivoi nadležnosti	Iznos dodijeljen na ime nematerijalne štete po podnosiocu predstavke (u eurima) ¹	Iznos dodijeljen na ime troškova i izdataka po predstavci (u eurima) ²
41809/14 14. maj 2014. godine (12 podnosilaca predstavke)	<p>1. Milica JOVAŠEVIĆ godina rođenja: 1929. godine datum smrti: 14. mart 2015. god.</p> <p>2. Nikola JOVAŠEVIĆ 1983. godine</p> <p>3. Miroljub JOVAŠEVIĆ godina rođenja: 1962. godine datum smrti: 17. decembar 2015. godine</p> <p>4. Stevan JOVAŠEVIĆ 1934. godine</p> <p>5. Ljubica MARKOVIĆ godina rođenja: 1933. godine datum smrti: 15. april 2021. godine</p> <p>6. Branislava MATOVIĆ 1941. godine</p> <p>7. Branko DŽAKOVIĆ Godina rođenja: 1939. godine</p>	28. jun 2010. godine	u toku	Više od 11 godina, 3 mjeseca i 22 dana 1 nivo nadležnosti	2.500,00 isključujući podnosioca predstavke Milica JOVAŠEVIĆ, Miroljub JOVAŠEVIĆ, Ljubica MARKOVIĆ i Branko DŽAKOVIĆ	250,00

¹ Uvećano za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti.

² Uvećano za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti.

Predstavka br. Datum podnošenja	Ime podnosioca predstavke Godina rođenja	Datum početka postupka	Okončanje postupka	Ukupna dužina trajanja postupka Nivoi nadležnosti	Iznos dodijeljen na ime nematerijalne štete po podnosiocu predstavke (u eurima) ¹	Iznos dodijeljen na ime troškova i izdataka po predstavci (u eurima) ²
	<p>Datum smrti: 13. oktobar 2019. godine</p> <p>8. Zoran ŠILJAK 1957. godine</p> <p>9. Vesna PALEOCHORITU MITROVIĆ 1952. godine</p> <p>10. Dragoljub MILOŠEVIĆ 1949. godine</p> <p>11. Nebojša CUCIĆ 1962. godine</p> <p>12. Mirjana TRIFUNOVIĆ 1958. godine</p>					

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

FIFTH SECTION

CASE OF JOVAŠEVIĆ AND OTHERS v. MONTENEGRO
(Application no. 41809/14)

JUDGMENT

STRASBOURG
10 February 2022

This judgment is final but it may be subject to editorial revision.

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

In the case of Jovašević and Others v. Montenegro,

The European Court of Human Rights (Fifth Section), sitting as a Committee composed of:

Latif Hüseyinov, *President*,

Lado Chanturia,

Arnfinn Bårdsen, *judges*,

and Viktoriya Maradudina, *Acting Deputy Section Registrar*,

Having deliberated in private on 20 January 2022,

Delivers the following judgment, which was adopted on that date:

PROCEDURE

1. The case originated in an application against Montenegro lodged with the Court under Article 34 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (“the Convention”) on 14 May 2014.
2. The applicants were represented by Mr D. Milošević, a lawyer practising in Belgrade.
3. The Montenegrin Government (“the Government”) were given notice of the application.

THE FACTS

4. The list of applicants and the relevant details of the application are set out in the appended table.
5. The applicants complained of the excessive length of administrative proceedings.

THE LAW

I. DEATH OF SOME APPLICANTS

6. The applicants’ representative informed the Court that four applicants (see the appended table for further details) had died during the proceedings before it. The representative, however, failed to submit authority forms signed by their heirs.

7. In these circumstances, the Court concludes that none of the deceased applicants’ heirs have expressed a wish to pursue the application within the meaning of Article 37 § 1 (a) of the Convention.

8. Accordingly, the case should be struck out of the list in respect of the four applicants whose dates of death are mentioned in the appended table.

II. ALLEGED VIOLATION OF ARTICLE 6 § 1 OF THE CONVENTION

9. The applicants complained that the length of the administrative proceedings in question had been incompatible with the “reasonable time” requirement. They relied on Article 6 § 1 of the Convention, which reads as follows:

Article 6 § 1

“In the determination of his civil rights and obligations ... everyone is entitled to a ... hearing within a reasonable time by [a] ... tribunal ...”

10. The Court reiterates that the reasonableness of the length of proceedings must be assessed in the light of the circumstances of the case and with reference to the following criteria: the complexity of the case, the conduct of the applicants and the relevant authorities and what was at stake for the applicants in the dispute (see *Frydlender v. France* [GC], no. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII).

11. In the leading case of *Živaljević v. Montenegro*, no. 17229/04, §§ 72-78, 8 March 2011, the Court already found a violation in respect of issues similar to those in the present case.

12. Having examined all the material submitted to it, the Court has not found any fact or argument capable of justifying the overall length of the proceedings at the national level. Having regard to its case-law on the subject, the Court considers that in the instant case the length of the proceedings was excessive and failed to meet the “reasonable time” requirement.

13. These complaints are therefore admissible and disclose a breach of Article 6 § 1 of the Convention.

III. APPLICATION OF ARTICLE 41 OF THE CONVENTION

14. Article 41 of the Convention provides:

“If the Court finds that there has been a violation of the Convention or the Protocols thereto, and if the internal law of the High Contracting Party concerned allows only partial reparation to be made, the Court shall, if necessary, afford just satisfaction to the injured party.”

15. Regard being had to the documents in its possession and to its case-law (see, in particular, *Živaljević*, cited above, § 85), the Court considers it reasonable to award the sums indicated in the appended table and dismisses the remainder of the applicants’ claim for just satisfaction.

16. The Court considers it appropriate that the default interest rate should be based on the marginal lending rate of the European Central Bank, to which should be added three percentage points.

FOR THESE REASONS, THE COURT, UNANIMOUSLY,

1. *Decides* to strike out the application in so far as it had been lodged by the four applicants indicated in the appended table under numbers 1, 3, 5 and 7 and declares the remainder of the application admissible;
2. *Holds* that this application discloses a breach of Article 6 § 1 of the Convention concerning the excessive length of the administrative proceedings;
3. *Holds*
  - (a) that the respondent State is to pay the applicants, excluding the deceased ones, within three months, the amounts indicated in the appended table, at the rate applicable at the date of settlement;
  - (b) that from the expiry of the above-mentioned three months until settlement simple interest shall be payable on the above amounts at a rate equal to the marginal lending rate of the European Central Bank during the default period plus three percentage points.
4. *Dismisses* the remainder of the applicants’ claim for just satisfaction.

Done in English, and notified in writing on 10 February 2022, pursuant to Rule 77 §§ 2 and 3 of the Rules of Court.

Viktoriya Maradudina
Acting Deputy Registrar

Lətif Hüseynov
President

APPENDIX

Application raising complaints under Article 6 § 1 of the Convention
(excessive length of administrative proceedings)

Application no. Date of introduction	Applicant's name Year of birth	Start of proceedings	End of proceedings	Total length Levels of jurisdiction	Amount awarded for non-pecuniary damage per applicant (in euros) ¹	Amount awarded for costs and expenses per application (in euros) ²
41809/14 14/05/2014 (12 applicants)	<p>1. Milica JOVAŠEVIĆ Year of birth: 1929 Date of death: 14/03/2015</p> <p>2. Nikola JOVAŠEVIĆ 1983</p> <p>3. Miroljub JOVAŠEVIĆ 1962 Date of death: 17/12/2015</p> <p>4. Stevan JOVAŠEVIĆ 1934</p> <p>5. Ljubica MARKOVIĆ Year of birth: 1933 Date of death: 15/04/2021</p> <p>6. Branislava MATOVIĆ 1941</p> <p>7. Branko DŽAKOVIĆ Year of birth: 1939 Date of death: 13/10/2019</p>	28/06/2010	pending	more than 11 years, 3 months and 22 days 1 level of jurisdiction	2,500, excluding applicants Milica JOVAŠEVIĆ, Miroljub JOVAŠEVIĆ, Ljubica MARKOVIĆ and Branko DŽAKOVIĆ	250

¹ Plus any tax that may be chargeable to the applicants.

² Plus any tax that may be chargeable to the applicants.

Application no. Date of introduction	Applicant's name Year of birth	Start of proceedings	End of proceedings	Total length Levels of jurisdiction	Amount awarded for non-pecuniary damage per applicant (in euros) ¹	Amount awarded for costs and expenses per application (in euros) ²
	8. Zoran ŠILJAK 1957					
	9. Vesna PALEOCHORITU MITROVIĆ 1952					
	10. Dragoljub MILOŠEVIĆ 1949					
	11. Nebojša CUCIĆ 1962					
	12. Mirjana TRIFUNOVIĆ 1958					

281.

Na osnovu člana 73 stav 2 Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti („Službeni list RCG”, broj 29/07, i „Službeni list CG”, br. 32/11, 43/15, 37/17 i 17/18), Uprava za katastar i državnu imovinu donijela je

R J E Š E N J E
O POTVRĐIVANJU BAZE PODATAKA KATASTRA NEPOKRETNOSTI ZA
KO POŠĆENJE

1. Potvrđuje se baza podataka za KO Pošćenje.
2. Primjena baze podataka katastra nepokretnosti počinje od 4. marta 2022. godine.
3. Katastarski operat za katastarsku opštinu, iz tačke 1 ovog rješenja, izrađen po Zakonu o premjeru i katastru zemljišta („Službeni list SRCG,” broj 37/74), prestaje da važi, a čuva se kod organa uprave nadležnog za poslove premjera i katastra nepokretnosti Opštine Savnik do 4. marta 2023. godine, nakon čega će se kao dokumentacija trajne vrijednosti arhivirati u skladu sa propisima o arhivskoj djelatnosti.
4. Ovo rješenje će se objaviti u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01-012/22-3718

Podgorica, 24. februara 2022. godine

VD direktor,
Koča Đurišić, s.r.

282.

Na osnovu člana 121 Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Sl.list CG“, br. 3/16, 39/16, 2/17, 44/18, 24/19, 82/20 i 8/21), člana 17 stav 1 alineja 1 i člana 62 Statuta Stomatološke komore Crne Gore („Sl.list CG“, br. 29/17 i 22/18), Skupština Stomatološke komore Crne Gore, na VII (elektronskoj) sjednici održanoj dana 27. januara 2022. godine, donosi

O D L U K U
O IZMJENAMA I DOPUNAMA STATUTA STOMATOLOŠKE KOMORE
CRNE GORE

Član 1

U Statutu Stomatološke komore Crne Gore („Sl.list CG“, br. 29/17 i 22/18), u članu 26 stav 1 mijenja se i glasi:

„Predsjednik Komore funkciju obavlja zasnivanjem radnog odnosa sa punim radnim vremenom ili ugovorom o dopunskom radu, u skladu sa zakonom kojim se uređuje radni odnos“.

Član 2

Ostale odredbe Statuta Stomatološke komore Crne Gore ostaju na snazi.

Član 3

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Objavljivanje odluke u „Službenom listu Crne Gore“ izvršiće se nakon dobijanja saglasnosti Ministarstva zdravlja Crne Gore.

Broj: 4/2-1/2

Podgorica, 27. januar 2022. godine

Skupština Stomatološke komore Crne Gore

Predsjednik,
dr Nedžad Drešević, s.r.

283.

Na osnovu člana 9 stav 1 Zakona o sudskim vještacima („Službeni list CG”, broj 54/16), Komisija za vještake donosi

R J E Š E N j E
O POSTAVLJENJU SUDSKOG VJEŠTAKA

Kostić Grujice Stevo iz Podgorice, rođen 6.11.1985. godine u Nikšiću, diplomirani ekonomista, postavlja se za sudskog vještaka ekonomsko-finansijske struke.

Broj: 03-109/21-936

Podgorica, 4. februara 2022. godine

Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava
Komisija za vještake
Predsjednik Komisije,
Mušika Dujović, s.r.

Na osnovu člana 9 stav 1 Zakona o sudskim vještacima („Službeni list CG”, broj 54/16), Komisija za vještake donosi

R J E Š E N j E
O POSTAVLJENJU SUDSKOG VJEŠTAKA

Jović Draga Ognjen iz Podgorice, rođen 23.10.1983. godine u Sarajevu, Bosna i Hercegovina, specijalista informacionih tehnologija, postavlja se za sudskog vještaka informaciono-tehničke struke.

Broj: 03-109/21-878

Podgorica, 4. februara 2022. godine

Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava
Komisija za vještake
Predsjednik Komisije,
Mušika Dujović, s.r.

Na osnovu člana 9 stav 1 Zakona o sudskim vještacima („Službeni list CG”, broj 54/16), Komisija za vještake donosi

R J E Š E N j E
O POSTAVLJENJU SUDSKOG VJEŠTAKA

Jokić Novice Momo iz Berana, rođen 15.4.1958. godine u Andrijevici, diplomirani inženjer prerade drveta, postavlja se za sudskog vještaka šumarske struke i drvoprerade.

Broj: 03-109/21-862
Podgorica, 4. februara 2022. godine

Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava
Komisija za vještake
Predsjednik Komisije,
Mušika Dujović, s.r.

Na osnovu člana 9 stav 1 Zakona o sudskim vještacima („Službeni list CG”, broj 54/16), Komisija za vještake donosi

R J E Š E N j E
O POSTAVLJENJU SUDSKOG VJEŠTAKA

Đurović Svetislava Boris iz Podgorice, rođen 15.9.1977. godine u Podgorici, doktor medicine, specijalista neurohirurgije, postavlja se za sudskog vještaka za oblast neurohirurgije.

Broj: 03-109/21-880
Podgorica, 4. februara 2022. godine

Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava
Komisija za vještake
Predsjednik Komisije,
Mušika Dujović, s.r.

Na osnovu člana 9 stav 1 Zakona o sudskim vještacima („Službeni list CG”, broj 54/16), Komisija za vještake donosi

R J E Š E N j E
O POSTAVLJENJU SUDSKOG VJEŠTAKA

Dostinić Dušana Jovica iz Herceg Novog, rođen 15.8.1961. godine u Herceg Novom, doktor medicine, specijalista psihijatrije, postavlja se za sudskog vještaka za oblast psihijatrije.

Broj: 03-109/21-856
Podgorica, 4. februara 2022. godine

Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava
Komisija za vještake
Predsjednik Komisije,
Mušika Dujović, s.r.

Na osnovu člana 9 stav 1 Zakona o sudskim vještacima („Službeni list CG”, broj 54/16), Komisija za vještake donosi

R J E Š E N j E
O POSTAVLJENJU SUDSKOG VJEŠTAKA

Dragović Budimira Radule iz Podgorice, rođen 13.3.1963. godine u Beranama, diplomirani ekonomista, postavlja se za sudskog vještaka ekonomsko-finansijske struke.

Broj: 03-109/21-882
Podgorica, 4. februara 2022. godine

Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava
Komisija za vještake
Predsjednik Komisije,
Mušika Dujović, s.r.

Na osnovu člana 9 stav 1 Zakona o sudskim vještacima („Službeni list CG”, broj 54/16), Komisija za vještake donosi

R J E Š E N j E
O POSTAVLJENJU SUDSKOG VJEŠTAKA

Vuković Velimira Miroslav iz Nikšića, rođen 1.1.1973. godine u Plužinama, diplomirani ekonomista, postavlja se za sudskog vještaka ekonomsko-finansijske struke.

Broj: 03-109/21-892
Podgorica, 4. februara 2022. godine

Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava
Komisija za vještake
Predsjednik Komisije,
Muška Dujović, s.r.

Na osnovu člana 9 stav 1 Zakona o sudskim vještacima („Službeni list CG”, broj 54/16), Komisija za vještake donosi

R J E Š E N j E
O POSTAVLJENJU SUDSKOG VJEŠTAKA

Bakić Milorada Dragan iz Bara, rođen 7.12.1957. godine u Kraljevu, Republika Srbija, diplomirani saobraćajni inženjer, postavlja se za sudskog vještaka saobraćajne struke-intermodalnog i lučkog transporta i bezbjednosti drumskog transporta i saobraćaja.

Broj: 03-109/21-872
Podgorica, 4. februara 2022. godine

Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava
Komisija za vještake
Predsjednik Komisije,
Muška Dujović, s.r.

Na osnovu člana 9 stav 1 Zakona o sudskim vještacima („Službeni list CG”, broj 54/16), Komisija za vještake donosi

R J E Š E N j E
O POSTAVLJENJU SUDSKOG VJEŠTAKA

Bubanja Ilije Dragan iz Bijelog Polja, rođen 21.7.1981. godine u Bijelom Polju, diplomirani ekonomista, postavlja se za sudskog vještaka ekonomsko-finansijske struke.

Broj: 03-109/21-853
Podgorica, 4. februara 2022. godine

Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava
Komisija za vještake
Predsjednik Komisije,
Mušika Dujović, s.r.

Na osnovu člana 9 stav 1 Zakona o sudskim vještacima („Službeni list CG”, broj 54/16), Komisija za vještake donosi

R J E Š E N j E
O POSTAVLJENJU SUDSKOG VJEŠTAKA

Brajović Slobodana Aleksandar iz Podgorice, rođen 2.11.1973. godine u Podgorici, doktor stomatologije, specijalista preventivne i dječije stomatologije, postavlja se za sudskog vještaka iz oblasti stomatologije.

Broj: 03-109/21-850
Podgorica, 4. februara 2022. godine

Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava
Komisija za vještake
Predsjednik Komisije,
Mušika Dujović, s.r.

Na osnovu člana 9 stav 1 Zakona o sudskim vještacima („Službeni list CG”, broj 54/16), Komisija za vještake donosi

R J E Š E N j E
O POSTAVLJENJU SUDSKOG VJEŠTAKA

Bubanja Radojice Mileta iz Danilovgrada, rođen 27.1.1963. godine u Bijelom Polju, master inženjer građevinarstva, postavlja se za sudskog vještaka građevinske struke.

Broj: 03-109/21-1075

Podgorica, 4. februara 2022. godine

Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava
Komisija za vještake
Predsjednik Komisije,
Muška Dujović, s.r.
